

«АККРЕДИТТЕУ ЖӘНЕ РЕЙТИНГТІҢ
ТӘУЕЛСІЗ АГЕНТТІГІ» КЕМ

НУ «НЕЗАВИСИМОЕ АГЕНТСТВО
АККРЕДИТАЦИИ И РЕЙТИНГА»

INDEPENDENT AGENCY FOR
ACCREDITATION AND RATING

Аккредиттеу және рейтингтің Тәуелсіз
Агенттігінің 2018 жылғы қызметі туралы
Бақылау кеңесіне ЕСЕП

БАЙҚАУ КЕҢЕСІНЕ

ЕСЕП

**Аккредиттеу және рейтингтің Тәуелсіз Агенттігінің 2018 жылғы қызметі
туралы**

ІААА

Нұр-Сұлтан қ., 2019 ж.

2018 жылы АРТА/IAAR тәуелсіз аккредиттеу жүйесін, оның ашықтығы мен тиімділігін одан әрі жетілдіру, сондай-ақ 2016-2020 жылдарға арналған Стратегиялық даму жоспарын іске асыру мақсатында агенттікте Бақылау Кеңесі құрылды. Қазақстанның және шетелдік әріптестердің кәсіби қауымдастықтары мен қоғамдық бірлестіктерінің ұсынымдары бойынша Кеңес құрамына мемлекет қайраткерлері, жұмыс берушілердің өкілдері және шетелдік сарапшы кірді. Байқау кеңесі құзыреттерінің негізінде стратегиялық басқару саласында АРТА/IAAR басшылығына бақылауды жүзеге асыру және ұсынымдар әзірлеу жатыр. Байқау Кеңесі туралы Ережеге сәйкес агенттік директоры жылына бір рет Байқау Кеңесінің алдында АРТА/IAAR қызметінің нәтижелері туралы есеп береді.

АРТА/IAAR қызметіндегі 2018 жылғы стратегиялық бағдарлар:

- ✓ үздік әлемдік тәжірибені пайдалана отырып, сапаны қамтамасыз ету жүйесін дамыту;
- ✓ аккредиттеу стандарттары мен өлшемшарттарын әзірлеу және жетілдіру;
- ✓ білім беру ұйымдарын халықаралық институционалдық және мамандандырылған (бағдарламалық) аккредиттеу;
- ✓ рейтингтік зерттеулер;
- ✓ сапаны қамтамасыз ету саласындағы сарапшылардың біліктілігін арттыру.

АРТА/ IAAR Қазақстанда, Қырғызстанда, Тәжікстанда ұлттық деңгейде танылған Орталық Азия өңірінде халықаралық институционалдық және мамандандырылған (бағдарламалық) аккредиттеуді және 2014 жылдан бастап Қазақстан Республикасында және 2018 жылдан бастап Қырғыз Республикасында рейтингтік зерттеулерді жүргізеді. 2017 жылғы 6 сәуірде АРТА / IAAR Қырғыз Республикасы Білім және ғылым министрлігінің аккредиттеу органдарының тізіліміне енгізілді. 2018 жылы АРТА /IAAR Тәжікстан Республикасы Білім және ғылым министрлігімен ұлттық деңгейде танылды.

АРТА/ IAAR Білім беру сапасына кепілдік беру жөніндегі агенттіктердің

еуропалық тізіліміне (EQAR) енгізілген және Жоғары білім беру сапасын қамтамасыз ету жөніндегі Еуропалық қауымдастықтың (ENQA) толық құқылы мүшесі болып табылады, бұл білім беру ұйымдарын халықаралық аккредиттеуді жүргізуге құқық береді.

АРТА/IAAR Дүниежүзілік медициналық білім беру Федерациясы (WFME) мойындаған ТМД елдерінің бірінші ұйымы болып табылады, бұл АРТА/ IAAR-ға шетелде медициналық ұйымдар мен бағдарламаларды халықаралық аккредиттеуді жүргізуге мүмкіндік береді.

АРТА/ IAAR-білім беру және аккредиттеу сапасын қамтамасыз ету жөніндегі еуропалық, азиялық және американдық желілер мен агенттіктердің толық мүшесі:

- ✓ академиялық саралау және артықшылық жөніндегі халықаралық обсерватория (IREG);
- ✓ жоғары білім берудегі сапаны қамтамасыз ету агенттіктерінің халықаралық желісі (INQAANE);
- ✓ АҚШ-та жоғары білім беруді аккредиттеу жөніндегі кеңестің халықаралық сапа тобы (CIQG);
- ✓ Ислам әлемі елдерінің білім беру сапасына кепілдік агенттіктерінің қауымдастығы (AQAAIW);
- ✓ Орталық және Шығыс Еуропа елдерінің жоғары білім беру саласындағы сапаны қамтамасыз ету агенттіктерінің желісі (CEENQA);
- ✓ Сапаны қамтамасыз ету жөніндегі Азия-Тынық мұхиты желісі (APQN).

Танылған агенттік мәртебесін алу АРТА/IAAR қызметінің халықаралық стандарттарға сәйкестігін растау болып табылады. Халықаралық еуропалық желілерге толық құқылы мүшеліктің арқасында АРТА/IAAR аккредиттелген білім беру ұйымдары мен білім беру бағдарламалары халықаралық аккредиттеу мәртебесін алады.

АРТА/ IAAR қызметі ESG және WFME стандарттарына сәйкес келеді. АРТА/IAAR Стандарттары мен Нұсқаулықтары ерекше авторлық құқықтарға ие.

2018 жылғы 14 желтоқсанда Еуропалық Одақта Рига қаласында (Латвия)

APTA/IAAR өкілдігі ашылды. Стратегиялық даму шеңберінде өкілдік келесілерге ықпал етеді:

- ✓ халықаралық қызметті нығайтуға;
- ✓ еуропалық білім беру кеңістігіндегі белсенді жұмысқа;
- ✓ инновациялық жобалар бойынша серіктестер шеңберін кеңейтуге.

APTA/ IAAR сапаны қамтамасыз ету бойынша шетелдік агенттіктермен тығыз өзара әрекеттеседі: «Росаккредагентство», Нацаккредцентр, АККОРК, FIBAA, ASIIN, ACQUIN, AAC-DEVA, AZES, RAEX Аналитика, ISIT, AIC, ACBSP және т. б.

APTA/ IAAR сапаны қамтамасыз етудің үздік әлемдік тәжірибесін қолдана отырып, сапаны арттырудың тиімді тетіктерін енгізе отырып, білім беру ұйымдарының білім беру және ғылыми қызметінің тиімділігі мен сапасын арттыруға жәрдемдеседі. APTA/ IAAR өзінің тағайындалуын білім беру ұйымдарын қолдауда негізгі басымдықтарды, әлеуетті мүмкіндіктер мен олардың даму перспективаларын айқындауда көреді; болашақ кәсіптерін ескере отырып және ұлттық және халықаралық дамудың маңызды трендтеріне сәйкес білім беру бағдарламаларын сапалы жаңартуға, Қазақстанның әлемдік білім беру кеңістігіне кең интеграциялануына және қазақстандық білім беру ұйымдарының білім беру қызметінің білім беру қызметтерінің сыртқы нарығына шығуына жәрдемдесуде.

APTA/IAAR негізгі қызметі білім беру ұйымдарын – жоғары оқу орындарын, жоғары оқу орнынан кейінгі білімнің білім беру бағдарламаларын іске асыратын ғылыми ұйымдарды, біліктілікті арттыру институттарын, техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі білімнің білім беру бағдарламаларын іске асыратын оқу орындарын, халықаралық мектептерді институционалдық және мамандандырылған (бағдарламалық) аккредиттеу рәсімдерін жүргізумен байланысты. APTA/ IAAR аккредиттеу стандарттары мен өлшемшарттарын дербес әзірлейді, сондай-ақ мамандарды даярлау деңгейлері мен бағыттары бойынша жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білімнің, техникалық және кәсіптік білім беру ұйымдарының білім беру

бағдарламаларына рейтингтік зерттеулер жүргізеді.

Уақыттың жаңа сын-тегеуріндеріне жауап бере отырып, АРТА/IAAR өзінің аккредиттеу қызметі, стандарттары мен рәсімдері арқылы білім беру ұйымдарын білім алушылардың жан-жақты мүдделері мен қабілеттерін қанағаттандыруға, халықаралық тәжірибені, заманауи білім беру және сандық технологияларды кеңінен пайдалануға, көрсетілетін қызметтердің сапасы үшін жауапкершілікті арттыруға бағдарлайды.

2018 жылы ҚР «Білім беру туралы» Заңына 4 шілдеде енгізілген өзгерістер мен түзетулер білім беру мен аккредиттеу қызметін дамытуға жаңа серпін берді. Жоғары оқу орындарының академиялық және басқарушылық дербестігін кеңейту, нақты бәсекелестік ортаны дамыту, формальды оқу бағдарламалары шеңберінен тыс алынған оқу нәтижелері мен құзыреттерін тану рәсімдерін қолдану үрдістері одан әрі дамыды.

2018 жылдың соңында АРТА/IAAR әлемдік қоғамдастықтағы және Қазақстан Республикасындағы жоғары білім саласындағы үрдістерді, АРТА/IAAR 2016-2020 жылдарға арналған Стратегиялық даму жоспарын іске асыру нәтижелерін және халықаралық тәжірибені талдау негізінде АРТА/IAAR 2019-2023 жылдарға арналған АРТА/ IAAR жаңа Стратегиялық даму жоспарын әзірледі. «2019-2023 жылдарға арналған АРТА/IAAR Даму стратегиясы» орта және ұзақ мерзімді кезеңдерге арналған миссияны, пайымды, стратегиялық бағыттарды, мақсаттарды, міндеттерді және қызметтің түйінді индикаторларын айқындайды. Негізгі стратегиялық мақсаттар жыл сайынғы қызмет жоспарларын және АРТА/IAAR стратегиясын іске асыру жоспарларын дайындау үшін негіз болып табылады.

АРТА/IAAR Даму стратегиясы білім беру саласындағы ұлттық саясат пен заңнаманы ескере отырып әзірленді. Стратегиялық мақсаттарға қол жеткізу үшін Агенттіктің аккредиттеу рәсімдерінің ESG талаптарына, сондай-ақ сапаны қамтамасыз ету жөніндегі еуропалық желілердің саясатына сәйкестігі басым болып табылады.

АРТА/ IAAR алға қойылған стратегиялық мақсаттарға қол жеткізу бойынша қызметкерлерді де, стейкхолдерлерді де толық тарту үшін ішкі ортаны қалыптастырады.

Осылайша, АРТА/ IAAR білім беру қызметіне тәуелсіз, объективті, кәсіби сараптама жасау қажеттілігін дәйекті түрде шешеді.

1. АРТА/ IAAR ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ТӘЖІРИБЕНІ ПАЙДАЛАНА ОТЫРЫП, БІЛІМ БЕРУ САПАСЫН ҚАМТАМАСЫЗ ЕТУ ЖӨНІНДЕГІ ҚЫЗМЕТІ

АРТА/IAAR қызметінің стратегиялық бағдарлары білім беру сапасын қамтамасыз ету жөніндегі халықаралық деңгейде танылған, бәсекеге қабілетті агенттіктің мәртебесін нығайтуға бағытталған. АРТА/ IAAR білім беру сапасын қамтамасыз етуде дамудың жоғары

нәтижесіне және өз әлеуетінің тұрақты өсуіне ұмтылады. АРТА/IAAR қызметі сондай-ақ Ұлттық білім беру жүйесінің алдына қойылған мақсаттар мен міндеттер негізінде құрылады, бағдарламалық құжаттарда тұжырымдалған: Қазақстан Республикасының 2020 жылға дейінгі Стратегиялық даму жоспары; Қазақстан Республикасында Білім беруді және ғылымды дамытудың 2016-2019 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасы; Қазақстан Республикасының Индустриялық-инновациялық дамытудың 2015-2019 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасы.

2018 жылы ҚР БҒМ мен білім беру ұйымдарының басты назарында түлектерді жұмысқа орналастыру, олардың өңірлік және ұлттық еңбек нарығында қажеттілігі, қашықтықтан оқыту технологияларын енгізу, электрондық білім беру ресурстарының мүмкіндіктерін кеңейту және жоғары оқу орындарын цифрландыру мәселелері болды. ЖОО-ның және ҚР БҒМ басқарушылық және академиялық дербестігі (Қазақстан

Республикасының 2018 жылғы 4 шілдедегі №172-VI ҚРЗ «Білім беру туралы» Заңы) маңызды басымдыққа ие болды.

2018 жылы АРТА/IAAR өз қызметін 2016-2020 жылдарға арналған Стратегиялық даму жоспарына және Агенттіктің 2018 жылға арналған жұмыс жоспарына сәйкес жүзеге асырды, олар ҚР Білім беру саласындағы заңнамасын, елдің Еуропалық кеңістіктің білім беру саясатын ескере отырып әзірленді. 2018 жыл АРТА/ IAAR үшін Агенттіктің халықаралық деңгейге шығып, алғаш рет Қырғыз Республикасында шетелдік ЖОО-ның Халықаралық аккредитациясын өткізуіне байланысты ерекше маңызды жыл болып табылады. Сондай-ақ АРТА/IAAR алғаш рет қосымша білім беру ұйымын - «Санат» республикалық кәсіби дамыту орталығын институционалдық аккредиттеуден және білім беру бағдарламаларын бастапқы (ex-ante) аккредиттеуден өткізді.

АРТА/ IAAR жоғары бәсекеге қабілеттілікті көрсете отырып, өз қызметін Қазақстан мен Қырғызстанда қалыптасқан білім беру қызметін тәуелсіз, объективті, кәсіби бағалау қажеттілігін дәйекті қанағаттандыруға бағыттады. Білім беру ұйымдарын аккредиттеу білім беру сапасын қамтамасыз етудің еуропалық және халықаралық стандарттарымен үйлестірілген стандарттар мен нұсқаулықтарға сәйкес жүргізілді. 2018 жылы Қазақстан Республикасының 62 білім беру ұйымы халықаралық институционалдық аккредиттеуден, Қырғыз Республикасынан 2 шетелдік жоғары оқу орны, Қазақстанда әртүрлі деңгейдегі 484 білім беру бағдарламасы және Қырғыз Республикасының Жоғары оқу орындарында 4 білім беру бағдарламасы Халықаралық мамандандырылған аккредиттеуден өтті.

Агенттіктің сапа саласындағы саясаты тұрақты дамуға және барлық деңгейдегі тұтынушылар үшін сапалы қызметтермен қамтамасыз етуге бағытталған: мемлекет, қоғам, білім беру жүйесі, білім беру ұйымдары, білім алушылар. Қызметтерді тұтынушылармен жұмыс олардың талаптарын қанағаттандыруға бағытталған және қабылданған міндеттемелер үшін барынша жауапкершілікке негізделген кері байланыс және өзара тиімді серіктестік қағидаттарына негізделген.

1.1 АККРЕДИТТЕУ СТАНДАРТТАРЫН ӘЗІРЛЕУ ЖӘНЕ ЖЕТІЛДІРУ

Аккредиттеу үрдісі АРТА/IAAR стандарттары мен ережелеріне сәйкес жүзеге асырылады. АРТА/IAAR стандарттары Болон үрдісінің қағидаттарын ескереді (объективтілік, ашықтық, ұтқырлық, жұртшылықты хабардар ету) және жоғары оқу орындарының өзін-өзі бағалау моделі ретінде, білім беру сапасының қалыптасатын ұлттық жүйесін еуропалық жоғары білім беру кеңістігінің халықаралық талаптарымен үйлестіру ретінде пайдаланылады.

АРТА/IAAR стандарттары сапаны қамтамасыз етудің келесі қағидаттары негізінде әзірленді:

✓ ЖОО-ның көрсетілетін білім беру қызметтерінің сапасы үшін жауапкершілігі;

✓ сапаның халықаралық білім беру нарығындағы жоғары білім берудің әртүрлі жүйелерінің қажеттіліктеріне сәйкестігі;

✓ ЖОО-ның сапа мәдениетін дамытуға бағытталуы;

✓ ұсынылатын қызметтер ретінде студенттердің, басқа да мүдделі тұлғалардың, экономика мен қоғамның қажеттіліктері мен үміттерін ескеру.

АРТА/IAAR қызметін қамтамасыз ету үшін 2018 жылы Агенттіктің нормативтік-әдістемелік құжаттамасын жетілдіру, заңнамалық база мен халықаралық тәжірибенің жаңартылуына сәйкес толықтырулар мен өзгерістер енгізу бойынша үлкен жұмыс жүргізілді. 2018 жылы еуропалық сапаны қамтамасыз ету қауымдастығының (ENQA) ұсынымдарын орындау мақсатында АРТА/IAAR білім беру саласындағы өзекті НҚА және ESG талаптарына сәйкес институционалдық, мамандандырылған (бағдарламалық) аккредиттеу стандарттарын қайта қарау және жетілдіру рәсімдерін жүргізуді жүйелендірді. Озық еуропалық тәжірибенің сапасы мен таралуын қамтамасыз ету үшін АРТА/IAAR стандарттары WFME стандарттарымен үйлестірілген. Стандарттарды қайта қарау жоғары оқу орындарының, академиялық сарапшылардың, жұмыс берушілердің, студенттер мен кәсіби ұйымдар өкілдерінің ұсынымдарын ескере отырып, «АРТА/IAAR стандарттарын әзірлеу

және жетілдіру жөніндегі нұсқаулыққа» сәйкес жүзеге асырылды. Сарапшылар мен жоғары оқу орындарына сауалнама жүргізу барысында стандарттар өлшемшарттарын оңтайландыру және қысқарту қажеттігі анықталды.

2018 жылы келесі жаңа стандарттар әзірленді:

- Қырғыз Республикасының аумағында бағдарламалық аккредиттеуден өту жөніндегі стандарттар мен нұсқау Қырғызпатенттің авторлық құқық объектісіне куәлігі алынды.

- АРТА/ IAAR шетелдік жоғары оқу орындарына халықаралық аккредиттеу жүргізу үшін жоғары білім беру саласындағы ұлттық заңнаманы ескеретін келесі стандарттарды әзірледі:

- 1) медициналық ұйымдарды институционалдық аккредиттеу үшін - «Шетелде АРТА медициналық білім беру ұйымдарын халықаралық аккредиттеу жөніндегі стандарттар мен нұсқаулық (WFME/ AMSE негізінде)» (АРТА 25.05.2018 ж. № 68-18/1-НҚ бұйрығына сәйкес бекітілген және қолданысқа енгізілген).

- 2) медициналық ұйымдарды мамандандырылған (бағдарламалық) аккредиттеуді жүргізу үшін - «Шетелде АРТА базалық медициналық және фармацевтикалық білім беруді халықаралық аккредиттеу жөніндегі стандарттар мен нұсқаулық (WFME/ AMSE негізінде)» (АРТА 25.05.2018 ж. № 68/1-18-од бұйрығына сәйкес бекітілген және қолданысқа енгізілген).

- 3) медициналық емес білім беру ұйымдарын институционалдық және мамандандырылған (бағдарламалық) аккредиттеу үшін – «Шетелдік білім беру ұйымдары мен білім беру бағдарламаларын халықаралық аккредиттеу жөніндегі стандарттар мен нұсқаулық (ESG негізінде)» (АРТА 25.05.2018 ж. № 68/1-18-од бұйрығына сәйкес бекітілген және қолданысқа енгізілген). «АРТА-ның шетелде халықаралық аккредиттеу жөніндегі стандарттары мен нұсқаулығы (ESG негізінде)» Еуропалық стандарттарға және еуропалық жоғары білім беру кеңістігінің сапасын қамтамасыз ету жөніндегі нұсқаулықтарға (ESG-ENQA) сәйкес халықаралық аккредиттеу стандарттары негізінде әзірленді. Осы стандарттарға сәйкес АРТА шетелдік жоғары оқу орындары қызметінің, олардың

білім беру бағдарламаларының жоғары сапасын бағалауды және тануды жүзеге асырады.

Халықаралық аккредиттеуді өткізудің кезеңдері мен негізгі қағидаттары халықаралық аккредиттеу мен Болон үрдісінің тәжірибесін ескеретін, сондай-ақ ESG және WFME стандарттарымен корреляцияланатын жоғарыда аталған стандарттарда ұсынылған.

Шетелде институционалдық және бағдарламалық аккредиттеу стандарттары АРТА/IAAR сайтында келесі сілтеме бойынша жарияланған: <http://iaar.kz/en/accreditation/standards>

Сондай-ақ әзірленді

- Жоғары оқу орындарының білім беру бағдарламасының бастапқы бағдарламалық аккредиттеу (ex-ante) стандарттары («Аккредиттеу және рейтингтің Тәуелсіз Агенттігі» Коммерциялық емес мекемесі директорының 2018 жылғы 25 мамырдағы №68-18/1-ОД Бұйрығымен бекітілген және қолданысқа енгізілген) және жоғары оқу орындарының білім беру бағдарламасының бастапқы бағдарламалық аккредиттеуіне (ex-ante) өзін-өзі бағалау жүргізу жөніндегі Нұсқаулық. Халықаралық тәжірибені зерделеу, ұлттық жоғары білім беру жүйелерін талдау негізінде, оның ішінде жоғары оқу орындары мен сарапшылардан сұрау нәтижелерін талдау негізінде АРТА/IAAR 2018 жылдан бастап жаңа білім беру бағдарламаларын бастапқы аккредиттеуді (ex-ante) жүргізеді.

- Базалық медициналық білім беру бағдарламаларын бастапқы аккредиттеу стандарттары («Аккредиттеу және рейтингтің Тәуелсіз Агенттігі» Коммерциялық емес мекемесі директорының 2018 жылғы 25 мамырдағы №68-18/1-ОД Бұйрығымен бекітілді және қолданысқа енгізілді).

- Қосымша білім беруді институционалдық аккредиттеу стандарттары. Сорбон және Болон декларациялары қабылданғаннан бері Еуропалық жоғары білім кеңістігінің (ЕЖБК) жоғары білім беру жүйелерінде елеулі өзгерістер болды. 2015 жылдан бастап жаңартылған нұсқада ESG (екінші буын) стандарттары жоғары білім беру біліктіліктерін, оқу кезеңдерін және алдыңғы

білім беруді, соның ішінде бейресми білім беруді тануды объективті тануды қарастырады. Еуропалық жоғары білім беру кеңістігінің Білім министрлерінің Париж конференциясының қорытынды Коммюникесінде (2018 ж. мамыр) міндет айқындалды - әрі қарай оқуға және еңбек нарығына қол жеткізу үшін ЕЖБК-ның бір елінде алынған жоғары білімнің салыстырмалы біліктілік талаптарын басқа елдерде автоматты түрде сол негізде тануға қол жеткізу. АРТА/ IAAR үшін бейресми оқытуды танудың шетелдік тәжірибесі үлкен қызығушылық тудырады. Өмір бойы оқыту дегеніміз-оқуға деген жана көзқарас, адамның әр түрлі формальды және бейресми жағдайларда білім алу мүмкіндігі мен әлеуетін арттырудың үздіксіз процесін жүзеге асыру мүмкіндігі. Бейресми оқыту әр түрлі курстарда және жұмыс орнында алынады және ресми құжатпен (сертификат) расталады. 2018 жылы Қазақстанда формальды емес білімді тануды қоса алғанда, жоғары білім беру біліктіліктерін объективті тану әдістерін, оқу кезеңдері мен алдыңғы білім беруді іздестіру жүзеге асырылды. Тиісінше, ЕЖБК-дегі және жекелеген мемлекеттердің жоғары білім беру жүйесіндегі осы үрдістердің барлығы АРТА/IAAR аккредиттеу стандарттарында көрініс тапты. 2018 жылдан бастап АРТА/ IAAR бейресми білім берудің оқу бағдарламаларын іске асыратын ұйымдарды аккредиттеу стандарттарына сәйкес ересектерге арналған қосымша білім беру институттарын институционалдық аккредиттеуді жүргізеді. Білім беру және денсаулық сақтау жүйесі қызметкерлерінің біліктілігін арттыру және қайта даярлау жөніндегі ұйымдар сапаны сырттай бағалаудың әлеуетті тапсырыс берушілері болып табылады.

1.2 ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНДАҒЫ ХАЛЫҚАРАЛЫҚ АККРЕДИТТЕУ

Білім беру жүйелерінің жаһандануы мен интеграциясы жағдайында білім беру сапасын қамтамасыз етудің және білім беру ұйымдарының, ең алдымен қазақстандық жоғары оқу орындарының бәсекеге қабілеттілігін арттырудың ұлттық және халықаралық білім беру қызметтері

нарығындағы маңызды құралы ретінде халықаралық аккредиттеудің рөлі мен маңызы күрт өсті. 2018 жылы АРТА/IAAR қызметінің маңызды бағыты жоғары оқу орындары, ТЖКБ, медициналық білім беру ұйымдары, біліктілікті арттыру институттары, халықаралық мектептер және т. б. үшін халықаралық институционалдық және/немесе мамандандырылған аккредиттеуді (қайта аккредиттеуді) және рәсімдерді ұйымдастыру және өткізу болып табылады.

Институционалдық аккредиттеу. ҚР «Білім беру туралы» Заңына сәйкес институционалдық аккредиттеу – бұл аккредиттеу органының білім беру ұйымының сапасын мәлімделген мәртебеге және аккредиттеу органының белгіленген стандарттарына сәйкестігін бағалау үрдісі.

Білім беру ұйымдарының сапасын бағалау жоғары, кәсіптік-техникалық, базалық және дипломнан кейінгі медициналық білім беруді институционалдық аккредиттеу стандарттары мен нұсқаулықтары, медициналық колледждер, ересектерге арналған қосымша білім беру ұйымдары, бастауыш, негізгі орта және жалпы орта білім берудің халықаралық бағдарламаларын іске асыратын

мектептер негізінде жүзеге асырылды.

2018 жылы АРТА/ IAAR-да 62 білім беру ұйымы институционалдық аккредиттеуден өтті, оның ішінде 17 ЖОО, 42 ТжКБ ұйымы (оның ішінде медициналық колледждер), 2 Халықаралық мектеп және 1 қосымша білім беру ұйымы (1-2-қосымша). Қазақстан Республикасының Білім беру ұйымдарын халықаралық институционалдық аккредиттеу объектілері бойынша сандық көрсеткіштер 1-кестеде келтірілген.

1-кесте. 2018 жылғы аккредиттелген білім беру ұйымдарының сандық көрсеткіштері (институционалдық аккредиттеу)

	7 жыл (қайта аккредит теу кезінде)	5 жыл	3 жыл	1 жыл	Аккред иттелме ген	Барл ығы
ЖОО						17
Ұлттық		1				1
Мемлекеттік	1	3				4
Акционерлік						
Жеке		6	3	2		11
Медициналық ЖОО		1				1
ТжКБ ұйымдары						42
Медициналық ТжКБ		10		1		11
ТжКБ		27	4			31
Халықаралық мектептер		2				2
Қосымша білім беру ұйымдары			1			1
Барлығы	1	50	8	3	0	62

1-кестенің деректері АРТА/IAAR аккредиттелген 62 білім беру ұйымының 80%-ға жуығы (50) ББҰ 5 жылға, 13%-ға жуығы (8) – 3 жылға, 0,5%-ға жуығы (3) – 1 жылға және тек 1 ББҰ – 7 жылға аккредиттелгенін көрсетеді. Осылайша,

білім беру ұйымдарының басым көпшілігі АРТА/IAAR институционалдық аккредиттеу стандарттарына сәйкестігін көрсетті.

ЖОО-ларға ұсынымдар ретінде білім беруде студентке орталықтандырылған тәсілді енгізу, білім алушылар мен оқытушылардың ішкі және сыртқы академиялық ұтқырлығын кеңейту, білім беру бағдарламаларының мазмұнын қазақстандық және шетелдік жетекші ЖОО-лардың білім беру бағдарламаларымен үйлестіру, сондай-ақ білім алушыларды кәсіби сертификаттау, білім беру бағдарламаларына сыртқы бағалау мен сараптама жүргізу және т. б. бойынша жұмыстар жүргізуге назар аудару ұсынылды.

Институционалдық аккредиттеуден өткен колледждерге ұсынымдар ретінде білім беру бағдарламасы мен кәсіптік даярлаудың немесе өндірістің кейінгі кезеңдері арасындағы байланысты қамтамасыз етуге, оқытушылардың, персоналдың, білім алушылар мен жұмыс берушілердің қажеттіліктерін қанағаттандыру дәрежесін талдау нәтижелері негізінде қызметті үнемі жақсарту тетіктерін жетілдіруге назар аудару; қазіргі заманғы ақпараттық технологияларды және оларды қолдану тиімділігін мониторингтеу және бағалау негізінде оқытудың инновациялық әдістерін пайдалану жүйесін енгізу ұсынылды ; оқытушыларға ақпараттық-әдістемелік қолдау жүйесін, студенттерге академиялық кеңес беру жүйесін жетілдіру және студенттерге әлеуметтік және қаржылық қолдау көрсету; білім алушылардың білім, жеке және мансаптық қажеттіліктерін қанағаттандыру.

2018 жылы АРТА/ IAAR алғаш рет қосымша білім беру институтын - «Санат» республикалық кәсіби даму орталығын институционалдық аккредиттеуден өткізді. Орталықтың білім беру қызметін бағалау халықаралық стандарттармен үйлестірілген қосымша білім беру ұйымын институционалдық аккредиттеу стандарттарына сәйкес жүргізілді.

Мамандандырылған аккредиттеу. ҚР «Білім беру туралы» Заңына сәйкес мамандандырылған аккредиттеу – бұл білім беру ұйымы іске асыратын жекелеген білім беру бағдарламаларының сапасын бағалау.

Тәуелсіз мамандандырылған аккредиттеу мыналарға ықпал етеді:

- білім беру ұйымының мемлекеттік білім гранттарын және аккредиттелген мамандықтарға мемлекеттік тапсырысты алу жолымен қаржыландыруды алуы;
- аккредиттелген білім беру бағдарламалары бойынша мемлекеттік үлгідегі диплом беруге білім беру ұйымының рұқсаты;
- шетелдік әріптес жоғары оқу орындарымен бірлескен білім беру және екі дипломдық бағдарламаларды, бірлескен зерттеу жобаларын әзірлеуде халықаралық ынтымақтастықты кеңейту;
- аккредиттелген білім беру бағдарламалары шеңберінде білім алушылар мен ПОҚ-ның академиялық ұтқырлығын одан әрі іске асыру;
- академиялық дәрежелер мен білім туралы құжаттарды өзара тану жөніндегі халықаралық келісімдерді орындау;
- түлектерді одан әрі шетелде оқыту және жұмысқа орналастыру.

Білім беру бағдарламаларының сапасын бағалау жоғары, кәсіптік-техникалық, базалық медициналық және дипломнан кейінгі медициналық білім беруді, медициналық колледждерді, ересектерге арналған қосымша білім беру бағдарламаларын, бастауыш, негізгі орта және жалпы орта білім берудің халықаралық бағдарламаларын іске асыратын мектептерді мамандандырылған аккредиттеу стандарттары мен нұсқаулықтары негізінде жүзеге асырылады.

Мамандандырылған (бағдарламалық) аккредиттеуді жүргізу шеңберінде 2018 жылы барлығы **484** білім беру бағдарламасы аккредиттелді, оның ішінде **209** азаматтық ЖОО БББ және **11** медициналық ЖОО БББ, **264** ТжКБ және соның ішінде медициналық колледждер БББ. **3** медициналық колледждердің білім беру бағдарламалары аккредиттелмеген. (Қосымша 3-4). Білім беру бағдарламаларының сапасын бағалау АРТА/IAAR стандарттары мен ESG-2015 стандарттарымен үйлестірілген білім беру бағдарламаларының жоғары оқу орындарын мамандандырылған аккредиттеу нұсқаулықтары негізінде жүзеге асырылады.

АРТА/ IAAR жалпы статистикасына сәйкес 2018 жылы мамандандырылған аккредиттеу шеңберінде **25** қазақстандық ЖОО және медициналық, оның ішінде **220** білім беру бағдарламасы аккредиттелді. Жоғары оқу орындарының саны

бойынша – бұл 2012 жылдан бергі ең жоғары көрсеткіш. Мамандандырылған аккредиттеуден өткен **25** қазақстандық ЖОО-ның 3 ұлттық университеті, 5 – мемлекеттік университет, 1 - акционерлік, 13-жеке меншік, 3-медициналық жоғары оқу орындары. Қазақстан Республикасы БББ халықаралық мамандандырылған аккредиттеу көрсеткіштері 2-кестеде берілген.

2-кесте. 2018 жылғы аккредиттелген білім беру бағдарламаларының сандық көрсеткіштері (мамандандырылған аккредиттеу)

	7 жыл (қайта аккредиттеу кезінде)	5 жыл	3 жыл	1 жыл	аккредиттелмеген	Барлығы
ЖОО	4	131	63	11		209
BA	4	92	50	6		152
MA		30	11	5		46
PhD		9	2			11
Медициналық ЖОО		11				11
BA		2				2
MA						
PhD		3				3
Резидентура		6				6
ТЖКБ		211	17	1		229
Медициналық ТЖКБ		25	6	4	3	35
Барлығы аккредиттелген	4	378	86	16		484

2-кестенің деректері ЖОО мен ТЖКБ БББ басым көпшілігі 5 жылға аккредиттеуден өткендігін көрсетеді.

Аккредиттелген білім беру бағдарламаларына сапалы талдау жүргізу, Қазақстанның жоғары оқу орындарын дамытудың өзекті мәселелерін анықтау

мақсатында АРТА/ IAAR жыл сайын мамандандырылған аккредиттеу шеңберінде сыртқы сараптама комиссияларының есептеріне талдау жүргізеді.

Талдау нәтижелері АРТА/IAAR-ға ССК қызметінің нәтижелері туралы ақпарат алуға, білім беру ұйымдарын дамытудағы маңызды трендтерді, білім беру сапасын қамтамасыз етудегі жаңа тәсілдерді анықтауға, жалпы АРТА/IAAR жұмысының тиімділігін арттыруға мүмкіндік береді.

2018 жылы 209 білім беру бағдарламасы бойынша АРТА/IAAR сыртқы сараптау комиссияларының (ССК) 57 есебіне талдау жүргізілді (Толығырақ қараңыз: Мамандандырылған аккредиттеу шеңберінде 2018 жылғы сыртқы сараптау комиссияларының есептерін талдау. Астана, 2019).

209 аккредиттелген білім беру бағдарламаларының 73%-ы бакалавриат бағдарламалары, 22%-ы магистратура бағдарламалары және 5%-ы докторантура бағдарламалары; 4 Бағдарлама 7 жылға аккредиттелді (Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік мемлекеттік университеті), 131 ЖОО-ның 22-інің білім беру бағдарламасы 5 жыл мерзімге аккредиттелді.

Осылайша, 63 білім беру бағдарламасы 3 жылға, 11 білім беру бағдарламасы 1 жылға аккредиттелді.

Мемлекеттік және жеке жоғары оқу орындарында аккредиттелген білім беру бағдарламаларының арақатынасы шамамен бірдей - тиісінше 40% және 38%, аккредиттелген білім беру бағдарламаларының 12%-ы ұлттық жоғары оқу орындарына және білім беру бағдарламаларының 10%-ы университеттер – акционерлік қоғамдарға тиесілі.

Аккредиттеу нәтижелері көптеген жоғары оқу орындарының ұлттық және халықаралық талаптарға сәйкес білім беру бағдарламаларын әзірлеуде оң тәжірибесі бар екенін көрсетті.

ЖОО білім беру бағдарламаларының мазмұнына қойылатын талаптарды, оларды әзірлеу алгоритмі мен іске асыру тетігін бекітті. Бұл ретте білім беру бағдарламаларының ерекшелігі сақталады, стейкхолдерлердің, ең алдымен жұмыс берушілер мен студенттердің өңірлік ерекшеліктері мен мүдделері

ескеріледі. Бірқатар жоғары оқу орындары бірлескен/ екі дипломды білім беру бағдарламаларын іске асыруда.

ЖОО-лардың назары студентке бағдарланған оқыту қағидатын іске асыруға, білім алушылардың мотивациясы мен сыни рефлексиясын ынталандыратын оқытудың әртүрлі цифрлық технологиялары мен инновациялық әдістерін пайдалануға, олардың академиялық еркіндігін кеңейтуге; оқу және ғылыми үдеріске озық тәжірибелерді енгізу үшін шетелдік мамандарды тартуға аударылды.

Сарапшылардың ұсынымдары білім беру бағдарламаларының сапасын арттыруға және еңбек нарығы мен жұмыс берушілердің кәсіптік бірлестіктерінің талаптарын ескере отырып, олардың практикаға бағдарлануына, түлектердің ұлттық және халықаралық еңбек нарықтарындағы бәсекеге қабілеттілігі мен сұранысқа ие болуына бағытталған.

2018 жылы алғаш рет Қазақстанның ЖООның білім беру бағдарламаларын бастапқы (ex-ante) аккредиттеу жүргізілді. Мысалы, Халықаралық бизнес университетінің білім беру бағдарламалары - 6M030200 - Халықаралық құқық 3 жылға (20.12.2018-19.12.2021), Оңтүстік Қазақстан медициналық академиясының білім беру бағдарламалары: 5B130300 - Педиатрия, 5 жыл (20.12.2018 - 19.12.2023), 5B130200 - Стоматология, 5 жыл (20.12.2018 - 19.12.2023) және 6D110400 - Фармация, 5 жылға (20.12.2018 – 19.12.2023) аккредиттеуден өтті.

1.3 АРТА/IAAR ШЕТЕЛДЕ ХАЛЫҚАРАЛЫҚ АККРЕДИТТЕУ

2018 жыл АРТА/IAAR үшін ерекше маңызды жыл болып табылады, себебі АРТА/IAAR халықаралық деңгейге шығып, алғаш рет шетелдік ЖОО-ның Халықаралық аккредитациясын өткізді. Аккредиттелген шетелдік білім беру ұйымдарының ішінде бірінші болып Қырғызстанның жоғары оқу орындары болды.

2017 жылғы 6 сәуірде АРТА IAAR «Білім беру саласындағы аккредиттеу агенттіктерін тану тәртібіне» (ҚР Үкіметінің 29.09.2015 № 670 қаулысы) және

Білім және ғылым министрлігінің 2017 жылғы 6 сәуірдегі Бұйрығына сәйкес аккредиттеу органы ретінде танылып, Қырғыз Республикасының Ұлттық тізіліміне енгізілді. АРТА/IAAR-ды Қырғыз Республикасы Білім және ғылым министрлігінің Тізіліміне енгізу агенттіктің едәуір нормативтік және әдіснамалық базасы, сарапшылық қоғамдастықтың кәсіби құрамы және Орталық Азия елдерінде сапа мәдениетін ілгерілетуге бағытталған орнықты дамуының көрсеткіші болып табылады.

Бұл тану 2018 жылы Қырғызстанның жоғары оқу орындары мен білім беру бағдарламаларын аккредиттеу үшін жаңа мүмкіндіктер ашты. Осылайша, 2018 жыл бойы АРТА/ IAAR Қырғыз Республикасында аккредиттеу рәсімін өткізу мәселесі бойынша Қырғыз оқу орындарымен келіссөздер жүргізді, Қырғыз Республикасының Білім және ғылым министрлігімен белсенді өзара әрекеттесу жасады, жоғары оқу орындарын халықаралық аккредиттеу және ранжирлеу мәселелері бойынша ақпараттық және оқыту сипатындағы түрлі іс-шараларды ұйымдастырды.

2018 жылы АРТА/IAAR халықаралық аккредиттеуден өтуге дайындық және Қырғызстанның жоғары оқу орындарын АРТА/IAAR саралау қағидаттары мен әдіснамасымен таныстыру мәселелері бойынша семинар өткізді. Семинарға Қырғыз Республикасы Білім және ғылым министрінің орынбасары Кожобеков К.Г. қатысты, семинар бағдарламасы жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру жүйесінің сапа мәдениетін қамтамасыз ету мәселелерін қамтыды. АРТА/ IAAR Қырғыз Республикасының Жоғары оқу орындарын саралау өлшемшарттарын талқылауға ұсынды.

ESG - 2015 ескере отырып, жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білім берудің сапасын қамтамасыз етудің өзекті мәселелерін талқылау мақсатында Эразмус+ бағдарламасы шеңберінде «Жоғары оқу орындарында сапаны қамтамасыз етудегі аккредиттеудің рөлі» (2018 жылғы 3-4 қазан, Қырғыз Республикасы, Бішкек қ.) өңірлік семинары өткізілді. Семинар барысында сапа мәдениетін дамыту саласындағы одан әрі өзара іс-қимылдың негізгі бағыттары анықталды, Испания, Қазақстан Республикасы, Қырғыз Республикасы, Ресей

Федерациясы сарапшыларының басын қосты. Семинар жұмысына ENQA директоры Мария Кело (Maria Kelo) қатысты, ол жоғары білім беру сапасына кепілдік беретін еуропалық қауымдастық қызметінің тәжірибесін ұсынды.

2018 жылдың мамыр айында АРТА/IAAR 1963 жылдан бастап инженерлік кадрларды даярлаудың бай тарихы бар, Қырғыз Республикасының классикалық, мемлекеттік жоғары оқу орындарының бірі – академик М.М. Адышев атындағы Ош технологиялық университеті білім беру қызметтерінің сапасына сыртқы бағалау жүргізді. I санаттағы сарапшы, профессор К.Ш. Шункеевтің төрағалық етуімен сыртқы сараптау комиссиясы Ош технологиялық университетінің аккредиттеу және рейтингтің тәуелсіз агенттігінің белгіленген өлшемшарттарына сәйкестігін бағалау рәсімін өткізді. Университеттің білім беру қызметтерінің сапасын бағалау елдің ұлттық заңнамасын ескере отырып, Қырғыз Республикасының Жоғары оқу орындары үшін арнайы әзірленген АРТА/IAAR стандарттарына сәйкес жүзеге асырылады. 2018 жылы білім беру бағдарламасын халықаралық институционалдық және бағдарламалық аккредитациялаудан (532300-Қытайтану (бакалавриат) Ош мемлекеттік университеті де өтті. Қырғыз Республикасының жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білім берудің негізгі білім беру бағдарламаларын халықаралық институционалдық және бағдарламалық аккредиттеу объектілері бойынша сандық көрсеткіштер 3-кестеде келтірілген.

3-кесте. АРТА/ IAAR шетелде халықаралық аккредиттеу (Қырғыз Республикасы)

	Білім беру ұйымы	Аккредиттеу түрі/ БББ атауы	Аккредиттеудің колданылу мерзімі	
2018				
ҚЫРҒЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫ				
	«Ош Мемлекеттік Университеті» мекемесі	<i>Институционалдық аккредиттеу</i>	5 жыл 14.06.2018- 13.06.2023	
		<i>Бағдарламалық аккредиттеу:</i> 532300 Қытайтану (бакалавр)	5 жыл 14.06.2018- 13.06.2023	
	«Ош Технологиялық Университеті» мекемесі	<i>Институционалдық аккредиттеу</i>	3 жыл 31.05.2018- 30.05.2021	
		<i>Бағдарламалық аккредиттеу:</i>		
		640200-Электр энергетикасы және электротехника (бакалавриат)	3 жыл 31.05.2018- 30.05.2021	
		580100-Экономика (бакалавриат)	3 жыл 31.05.2018- 30.05.2021	
		710100 - Информатика және есептеу техникасы (бакалавриат)	5 жыл 31.05.2018- 30.05.2023	

1.4 ҰЙЫМДАРДЫҢ ЖӘНЕ/НЕМЕСЕ БІЛІМ БЕРУ БАҒДАРЛАМАЛАРЫНЫҢ АККРЕДИТТЕУДЕН КЕЙІНГІ МОНИТОРИНГІН ЖҮРГІЗУ

Аккредиттеуден кейінгі мониторинг – аккредиттеу мәртебесін алған күннен бастап келесі тәуелсіз сыртқы бағалауға дейінгі аккредиттеу кезеңі, оның мақсаты аккредиттеу стандарттарының орындалуын қолдау болып табылады.

Аккредиттеуден кейінгі мониторинг аккредиттеудің тиісті түрінің өлшемдеріне сәйкес аккредиттелген білім беру ұйымының сыртқы сараптама комиссиясының ұсынымдарын және/немесе білім беру бағдарламаларын іске асыруды мониторингтеу мақсатында жүргізіледі.

Аккредиттелген білім беру ұйымдары АРТА/IAAR-ға аккредиттеу туралы куәлікті алған сәттен бастап бүкіл мерзім ішінде сыртқы сараптама комиссиясының ұсынымдарын іске асыру жөніндегі өз қызметі туралы ақпаратты қамтитын аралық есепті жібереді және АРТА/IAAR аккредиттеу стандарттары мен өлшемшарттарына сәйкес білім беру ұйымдарындағы барлық өзгерістер туралы ақпаратты қамтиды.

Аккредиттеу Кеңесінің жұмыс жоспарына сәйкес тұрақты түрде білім беру ұйымдарының және/немесе білім беру бағдарламаларының аккредиттеуден кейінгі мониторинг нәтижелері бойынша жоғары білім беру жөніндегі Сараптама кеңесі Төрағасының есебі тыңдалады.

2018 жылы АРТА/IAAR **2** жоғары оқу орны мен **328** БББ, **5** колледж және **17** БББ, 1-ші орта білім беру ұйымына аккредиттеуден кейінгі мониторинг жүргізді. 2018 жылы барлығы-**8** ұйым және **345** білім беру бағдарламасы. Ұйымдарды және/немесе білім беру бағдарламаларын аккредиттеуден кейінгі мониторингтеу объектілері бойынша сандық көрсеткіштер 4-кестеде келтірілген.

4-кесте. 2018 жылға білім беру ұйымдарының және/немесе білім беру бағдарламаларының аккредитациялаудан кейінгі мониторингі

Білім беру ұйымдары	Институционалдық аккредиттеу	Мамандандырылған/ бағдарламалық аккредиттеу
----------------------------	-------------------------------------	--

ЖОО	Азаматтық	2	212
	Медициналық	0	116
Колледждер	Азаматтық	5	17
	Медициналық	0	0
Орта білім беру ұйымдары		1	0
Барлығы		8	345

Білім беру ұйымдары мен БББ басым көпшілігінде аккредиттеуден кейінгі мониторинг сәтті өтті және сараптамалық комиссиялардың шешімдері аккредиттеу кеңесімен бекітілді. Алайда, мысалы, 2018 жылдың 29-30 қазанында аккредиттеуден кейінгі мониторинг жүргізу кезінде. Комиссия сарапшылары аккредиттелген білім беру бағдарламалары аясында білім беру және ғылыми қызметті жетілдіру бойынша жұмыстың нашарлығын атап өтті. Сыртқы сараптамалық комиссиялардың ұсынымдарын іске асыру бойынша ЖОО-ның есептері мен іс-шаралар жоспарларын талдау ұсынымдардың бірқатар тармақтарының орындалмауын және жеті білім беру бағдарламасының даму серпінінің төмен көрсеткіштерін анықтады. Аккредиттеу Кеңесі мынадай білім беру бағдарламаларын аккредиттеу туралы куәліктерді қайтарып алу туралы шешім қабылдады: 5B073100 - Тіршілік қауіпсіздігі және қоршаған ортаны қорғау; 5B080300 - Аңшылықтану және аң шаруашылығы; 5B071200 - Машина жасау; 6M071200 - Машина жасау; 5B011900 - Шетел тілі: екі шетел тілі; 5B060100 - Математика; 6M060100 - Математика.

1.4 ЖОҒАРЫ БІЛІМ БЕРУ САЛАСЫНДА РЕЙТИНГТІК ЗЕРТТЕУЛЕР ЖҮРГІЗУ

АРТА/IAAR қызметінің маңызды бағыттарының бірі рейтингтік зерттеулерді ұйымдастыру және жүргізу болып табылады. АРТА/IAAR рейтингі – мамандар даярлаудың деңгейлері мен бағыттары бойынша білім беру бағдарламаларының сапасын бағалау сапаны арттыру мақсатында жүргізіледі, бұл білім беру қызметтерінің бәсекеге қабілеттілігінің өсуіне ықпал етеді және

кең жұртшылықты және Қазақстан мен Қырғызстанның мүдделі тұлғаларын еліміздің жоғары оқу орындары көрсететін білім беру қызметтерінің сапасының еңбек нарығының қазіргі заманғы талаптарына сәйкестік дәрежесі, оқытушылардың мойындалуы және ЖОО ғылыми-зерттеу қызметінің нәтижелілігі туралы ақпаратпен қамтамасыз етеді. Рейтингтік зерттеу келесі бағыттар бойынша жүргізіледі:

- Мамандарды даярлау деңгейлері мен бағыттарына сәйкес білім беру бағдарламалары бойынша ҚР жоғары оқу орындарының рейтингі;
- ВА – МА – PhD деңгейлері бойынша мамандарды даярлау бағыттары бойынша ҚР ЖОО рейтингі;
- Мамандарды даярлау бағыттары бойынша ҚР жоғары оқу орындарының бас рейтингі;
- Қазақстан Республикасының ЖОО ПОҚ бас рейтингі (TOP-50).

НААР Жарғысына сәйкес рейтингтік зерттеулер аккредиттеу процесіне қарамастан жүргізіледі және оның нәтижелеріне әсер етпейді.

- Жоғары оқу орындарының рейтингтік зерттеулері аясында ҚР БҒМ жалпыға қолжетімді дереккөздері мен халықаралық электрондық ресурстар

пайдаланылады: жоғары оқу орындарын институционалдық және мамандандырылған аккредиттеу туралы ақпарат, білім беру гранттары, «Алтын белгі» белгісі, «Жоғары оқу орнының үздік оқытушысы» мемлекеттік гранты, Қазақстан Республикасының ғылымын дамытқаны үшін мемлекеттік сыйлықтар мен стипендиялар, ғылыми гранттар, патенттер мен өнертабыстар, сондай-ақ Хирш индексі бойынша жарияланымдар (ISI Web of Knowledge, Thomson Reuters и Scopus). АРТА рейтингісінің басты айырмашылығы – максималды объективтілік және ашықтық.

АРТА/IAAR педагогикалық қоғамдастықты, жоғары оқу орындарының басшыларын оқыту семинарларын өткізу арқылы рейтингтік зерттеулер жүргізудің әдіснамасы мен технологияларын түсіндіруге елеулі назар аударды. 2018 жылдың 19 қаңтарында АРТА/IAAR Л. Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің базасында проректорлар, құрылымдық бөлімшелердің басшылары үшін жоғары оқу орындарының қажеттілігінің ұлттық рейтингін өткізу технологиясын түсіндіру мақсатында семинар–тренинг өткізді. Семинар-тренингке 50-ден астам жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру ұйымдарының өкілдері қатысты. 2018 жылдың ақпан айында Қ. Жұбанов атындағы Ақтөбе мемлекеттік университетінде ҚР Батыс және Орталық өңірлерінің өкілдеріне арналған АРТА/IAAR рейтингі мәселелері бойынша семинар-тренинг өткізілді.

АРТА/IAAR рейтингтік зерттеулері білім беру бағдарламаларының сапасын бағалаудың барабар сандық теориясы бар білім беруді саралаудың электрондық бағдарламасы (технологиясы) арқылы жүргізіледі.

Рейтингтік зерттеу шеңберінде әлемдік тәжірибе мен ұлттық ерекшеліктерді ескере отырып, жоғары оқу орындарын саралау технологиясы әзірленді және енгізілді. Бұл технология әмбебап болып табылады және бакалавриат-магистр-философия докторы (PhD) үш деңгейлі құрылым форматында мамандарды даярлау бағыттары бойынша білім беру бағдарламалары үшін жалпы және сараланған түрде жоғары оқу орындарының рейтингін белгілеуге мүмкіндік береді. Технология сараптамалық пікірлерді жоққа шығарады және білім беру

ұйымдарының сенімін тудыратын объективті көріністі ұсынады. Әдіснаманың объективтілігі жоғары оқу орнының өзі енгізген мәліметтерді ескере отырып, барлық үш деңгей бойынша бірдей бес өлшемшарт бойынша көрсеткіштерді жинақтаумен айқындалады.

Бағдарламаларды саралау жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру саласындағы оң үрдістермен қатар, қоғамның, ұлттық және халықаралық еңбек нарықтарының қажеттіліктерін қанағаттандыруға бағытталған стратегиялық міндеттерді өзектілендіруді және/немесе қайта қарауды талап ететін мамандарды даярлаудың ұлттық жүйесінің бағыттарын көруге мүмкіндік береді. Кең ғылыми және педагогикалық жұртшылықтың АРТА/IAAR рейтингілік зерттеуіне деген қызығушылығы артып келеді, бұл республикалық білім беретін қоғамдық-саяси «Білімді ел/Образованная страна» газетінде ранжирлеу мәселелері бойынша материалдың жариялануымен, 2018 жылғы 30 қазанда «Хабар» Ұлттық телеарнасының «Online» бағдарламасында «Жоғары оқу орындарында оқыту сапасы» тақырыбы шеңберінде рейтингтің функциялары мен маңызын талқылаумен (<https://newsvideo.su/video/9596408>), Қырғыз Республикасының Білім және ғылым министрлігі мен Қырғыз Республикасының Жоғары оқу орындары қауымдастығы ұйымдастырған «Жоғары білім сапасы – елдің орнықты дамуының негізгі шарты» білім беру форумында «Халықаралық аккредиттеу және АРТА рейтингі – сапа мәдениетін дамытудың факторлары» баяндамасымен сөз сөйлеумен және Қырғызстанның «Кабар», «Билим АКИрress» телеарналарына сұхбатпен (<https://www.edu24.kg/ky/news/1307.html>) расталады.

АРТА/AAR рейтингтік зерттеу нәтижелері жарияланған «Тәуелсіз рейтинг - 2018» анықтамалығында ұсынылған және АРТА сайтында орналастырылған (<http://www.iaar.kz/ru/rejting>), 2018 жылдан ҚР Премьер-Министрінің, «Құтбілім» газеті сайтында (<http://kutbilim.kg/2019/06/25/nezavisimyj-rejting-vuzov-kyrgyzstana-2019/>), IREG observatory (<http://ireg-observatory.org/en/1004-kazakhstan-top-20-ranking>).

2018 жылғы ранжирлеуге қатысқан жоғары оқу орындарының білім беру бағдарламалары көрсеткіштерінің серпінін мынадай баспа басылымдарында көруге болады: Қазақстан Республикасының жоғары оқу орындары бойынша 2018 жылғы 15 мамырдағы «Казахстанская правда» газетінде, ҚР жоғары оқу орындары қажеттілігінің ұлттық рейтингі – 2018 (<https://www.kazpravda.kz/news/obshchestvo/nazvani-lideri-natsionalnogo-reitinga-vostrebovannosti-vuzov-rk--2019.>)

АРТА/IAAR рейтинг жүйесі Қырғыз Республикасының Білім және ғылым министрлігімен бейімделді және мақұлданды және алғаш рет 2018 жылы Қырғыз Республикасының жоғары оқу орындарының позицияларын анықтау үшін қолданылды.

Қырғыз Республикасы Жоғары оқу орындарының рейтингі 2018 жылғы 19 маусымда «Құтбілім» газетінде жарияланды (<http://bilim.akipress.org/ru/news:1456307>). Алғаш рет, 2018 жылы кадрларды даярлау бағдарламаларын саралау технологиясы Қырғызстанның 17 жоғары оқу орнының 11 бағытының 31 мамандығы бойынша бағдарламалардың бәсекеге қабілеттілік деңгейін анықтауға мүмкіндік берді. ҚР жоғары оқу орындарының бірінші рейтингі бәсекеге қабілетті бағдарламалардың ең көп саны «Педагогикалық білім» (8 мамандықтың 6-ы), «Мәдениет және өнер» (9 мамандықтың 4-еуі) бағыттарына жататынын көрсетті. Қырғыз Республикасының жоғары оқу орындарының бірінші рейтингін талдау нәтижесі Қырғыз Республикасының Білім және ғылым министрі Г.К. Құдайбердиеваның төрағалығымен өткен Ұлттық аккредиттеу кеңесінің отырысында талқыланды (2018 жылғы 8 маусым).

АРТА/IAAR рейтингі Білім және ғылым министрлігімен ҚР ЖОО қызметін бағалау көрсеткіштерінің тізбесіне енгізілген, сондай-ақ білім беру бағдарламасы Төлқұжатының элементтерінің қатарына енгізілген және ВА, МА, PhD деңгейлері бойынша кадрларды даярлауға жоғары оқу орындарына мемлекеттік өтінімдерді бөлуде (гранттарда) ескеріледі.

АРТА/ IAAR тәуелсіз рейтингі ЖОО-лардың барлық алуан түрлілігін және олардың ерекшеліктерін ескереді, олардың бәсекеге қабілеттілігінің өсуіне ықпал етеді және білім беру қызметтері сапасының нарық талаптарына сәйкестік дәрежесі туралы жұртшылықтың хабардар болуын қамтамасыз етеді.

Білім беру сапасын арттыруға бағытталған жоғары білім беру ұйымдары үшін АРТА/IAAR тәуелсіз рейтингі білім беру қызметтерінің Ұлттық нарығында өз жетістігін және жайғасымын өлшеудің тиімді құралы болып табылады. АРТА/IAAR рейтингі білім беру сапасын қамтамасыз ету деңгейін өлшегіш ретінде жоғары оқу орындарына ЭЫДҰ талаптарына сәйкес дамуға мүмкіндік береді және олардың халықаралық білім беру кеңістігіне шығуына ықпал етеді.

1.5 ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ЖӘНЕ ҰЛТТЫҚ ӘРІШТЕСТІК

АРТА/ IAAR еуропалық, азиялық және американдық бірқатар білім беру сапасын қамтамасыз ету жөніндегі желілер мен агенттіктердің (INQAAHE, IREG, CEENQA, CIQG, AQAAlW , APQN) толық құқылы мүшелігіне

ие және ТМД-дан дүниежүзілік медициналық білім беру Федерациясы (WFME) - әлемнің барлық мемлекеттері үшін медициналық білім беру стандарттарын белгілейтін халықаралық ұйым деп танылған алғашқы және жалғыз ұйым болып табылады. Бұл сондай-ақ АРТА/IAAR-ға медициналық білім беру ұйымдары мен бағдарламаларын халықаралық аккредиттеуді жүргізуге құқық береді

Шетелдік агенттіктермен халықаралық ынтымақтастықты дамыту.

Аккредиттеу және рейтингтің тәуелсіз агенттігі шетелдік аккредиттеу агенттіктерінің көпшілігімен ынтымақтастық туралы қол қойылған меморандумдар негізінде сарапшылармен алмасу және оларды даярлау, бірлескен білім беру жобаларын іске асыру және тәжірибе алмасу бойынша бірлескен қызметті жүзеге асырды.

Білім беру сапасы агенттіктерінің еуропалық тізілімі (EQAR). EQAR 2005 жылдан бастап сапаны қамтамасыз етудің ашықтығын арттыру және еуропа елдерінің аумағында жұмыс істейтін агенттіктер туралы ақпарат беру арқылы жоғары білімнің Еуропалық кеңістігін одан әрі дамытуды қамтамасыз ететін негізгі ұйым болып табылады. 2017 жылғы 20 маусымда Аккредиттеу және рейтингтің тәуелсіз агенттігі тіркеу жөніндегі комитеттің шешімімен Білім беру сапасын қамтамасыз ету агенттіктерінің еуропалық тізіліміне (EQAR) енгізілді. EQAR-ға кіру аккредиттеу органдары үшін ең жоғары жетістік және тану болып табылады.

2018 жылғы 12 наурызда АРТА/ IAAR жоғары білім беру сапасын қамтамасыз ету жөніндегі Еуропалық Тізіліммен (the European Quality Assurance Register for Higher Education, EQAR) бірлесіп, АРТА сарапшыларының кәсіби дамуы бойынша халықаралық семинар өткізді. АРТА және EQAR халықаралық семинары Астана қаласындағы Қазақ ұлттық хореография академиясы базасында ұйымдастырылды. Семинарда негізгі спикерлер ретінде EQAR Президенті Karl Dittrich, Нидерланды білім беру жөніндегі инспектораттың жоғары білім беру директоры Hendrik Michael (Erik) Martijnse, АРТА директоры Жумагулова А.Б. және АРТА Сарапшылық кеңесінің Төрағасы Скиба М.А. сөз сөйледі. Семинарға 150-ден астам мамандар қатысты, олардың ішінде ректорлар, жоғары оқу орындарының проректорлары, сарапшылар қауымдастығының мүшелері, ғалымдар, профессорлар, білім беру сапасы мәселелерімен айналысатын оқытушылар. Халықаралық семинардың негізгі мақсаты Болон процесінің соңғы трендтерін түсіндіру үшін ҚР жоғары оқу орындарын сыртқы бағалау бойынша кәсіби қоғамдастықты қалыптастыру және АРТА/IAAR

сарапшыларының біліктілігін арттыру болды. Бұл халықаралық семинар сараптамалық қоғамдастыққа білім беру бағдарламаларын неғұрлым сапалы деңгейде бағалауды қалай жүргізу және тәуелсіз халықаралық аккредиттеу процесінде өзінің кәсіби дағдыларын қалай қолдану керектігін көрсетті.

АРТА/ IAAR және EQAR арасындағы жоғары білім сапасын бағалау саласындағы ынтымақтастық перспективалары 2018 жылғы 13 наурызда EQAR президенті Карл Диттрич пен профессор Sundara (Sam) Lingam кеңсесінің Аккредиттеу және рейтингтің тәуелсіз агенттігінің сапары кезінде талқыланды. Сапар барысында әріптестер агенттік қызметкерлерімен және жұмысты ұйымдастырумен танысты. Кездесу барысында АРТА/IAAR сарапшыларының кәсіби дамуы бойынша өткен семинардың қорытындысы бойынша пайдалы пікір алмасылып, бірлескен ынтымақтастықтың мүмкіндіктері талқыланды.

Білім беру сапасын қамтамасыз ету мақсатында АРТА/IAAR Жоғары білім беру сапасын қамтамасыз ету бойынша еуропалық қауымдастықпен (ENQA) белсенді ынтымақтастық жасады. 2018 жылғы 31 мамыр - 1 маусым аралығында аккредиттеу және рейтингтің тәуелсіз агенттігінің өкілдері сапаны қамтамасыз ету агенттіктерін бағалау үшін сарапшылар дайындау бойынша ENQA тренингіне қатысты (Мадрид, Испания). Тренинг кәсіби біліктілікті арттыруға және сарапшыларды оқытудың еуропалық тәсілдерін зерттеуге мүмкіндік берді. Бұл еуропалық жоғары білім беру кеңістігінде (ESG) сапаны қамтамасыз ету үшін стандарттар мен басшылыққа сәйкестікке бағалаудан өтетін Еуропалық агенттіктердің сыртқы бағалауын жүргізу кезінде АРТА /IAAR халықаралық сараптамаға қатысу мүмкіндігін кеңейтті. ENQA тренингі туралы толығырақ мына сілтеме бойынша танысуға болады

<http://www.enqa.eu/index.php/events/enqa-agency-reviews-training-of-reviewers-2/>

2018 жылғы 18-19 қазанда Астанада Жоғары білім беру сапасын қамтамасыз ету жөніндегі Еуропалық қауымдастықтың (ENQA) 9-шы Бас Ассамблеясы өтті. Бас Ассамблеяның отырысына еуропалық жоғары білім кеңістігінің 36 мемлекетінен аккредиттеу және сапаны қамтамасыз ету саласында жұмыс

істейтін 55 ұйым қатысты. Бас Ассамблея жұмысында аккредиттеу және рейтингтің тәуелсіз агенттігін директор Алина Жумагулова және халықаралық жобалар және қоғаммен байланыс жетекшісі Тимур Канапьянов таныстырды. Бас Ассамблеяда жоғары білім берудің еуропалық кеңістігінде сапаны қамтамасыз етуді дамыту, сондай-ақ электрондық оқыту (E-Learning) сапасын қамтамасыз ету мәселелері талқыланды. Күннің екінші жартысында ENQA (толық мүшелік) мүшелері қолданатын үздік тәжірибелер бойынша постерлік сессиялар өтті. Екінші күннің бағдарламасы ағымдағы және перспективалық мәселелерді талқылауды қамтыды: жұмыс нәтижелері туралы есеп, ENQA Директорлар кеңесінің жаңа мүшелерін сайлау, ұйымның даму жоспарларын талқылау, 2019 жылы ENQA форумы мен Бас Ассамблеясын өткізу және желінің басқа да ұйымдастырушылық мәселелері. IX Бас Ассамблея туралы толық ақпаратты ENQA сайтынан алуға болады.

2018 жылдың қазан айында Жоғары білім беру сапасын қамтамасыз ету жөніндегі Еуропалық қауымдастықтың (ENQA) президенті Кристоф Гролимунд Аккредиттеу және рейтингтің тәуелсіз агенттігінің кеңсесіне барды. Сапар барысында Жоғары білім сапасын қамтамасыз ету жөніндегі Еуропалық қауымдастықтың президенті АРТА/IAAR қызметкерлерімен кездесті. АРТА/IAAR директоры А.Жумагулова шетелдік әріптесіне Агенттік қызметінің негізгі басымдықтары мен перспективалары туралы айтып берді. Еуропалық және өңірлік ынтымақтастықты кеңейту мүмкіндіктері, оның ішінде аккредиттеу қызметін әдістемелік және ақпараттық қамтамасыз ету саласында пікір алмасу болды.

2018 жылғы қарашада АРТА/IAAR халықаралық стандарттар талаптарына сәйкестігін растау және постмониторинг жүргізу мақсатында ENQA Сараптау комиссиясы құрамында Tove Blytt Holmen және Beate Trembl АРТА/IAAR кеңсесіне барды. Агенттік директоры А.Жумагулова Сараптамалық комиссия мүшелерін АРТА/IAAR жұмысының нәтижелері, жетістіктері мен даму перспективалары туралы хабардар етті. Сапар барысында Сараптау комиссиясының мүшелері қызметкерлермен кездесіп, АРТА/IAAR дамуының

сапалы өзгерістерімен және негізгі басымдықтарымен танысты. Білім беру сапасын қамтамасыз ету саласындағы халықаралық ынтымақтастықты кеңейту туралы сындарлы пікір алмасылды. Сапар соңында ENQA Сараптамалық комиссиясы АРТА/IAAR қызметін жоғары бағалап, оның білім беру сапасын қамтамасыз етудің халықаралық стандарттарына сәйкестігін растады.

Сапаны қамтамасыз ету жөніндегі Азия-Тынық мұхит желісі (APQN).

2017 жылғы 19 қазанда АРТА/ IAAR сапаны қамтамасыз ету жөніндегі Азия-Тынық мұхиты желісіне (APQN) толық құқылы мүшелікке ие болды. Миссиясы сапаны қамтамасыз ету агенттіктерінің қызметін дамыту және олардың арасындағы ынтымақтастықты кеңейту арқылы Азия-Тынық мұхит өңіріндегі жоғары білім сапасын жақсартуға арналған.

2018 жылғы 22-24 наурызда Нагпур қаласында (Үндістан) Азия-Тынық мұхит сапа желісінің жыл сайынғы Бас Ассамблеясы өтті, оның шеңберінде APQN «Capacity Building for Next - Generation Quality Assurance in Higher Education / Келесі ұрпақтардың жоғары білім сапасын қамтамасыз ету үшін әлеуетті нығайту» Халықаралық конференциясы өтті, оның жұмысына АРТА/IAAR өкілдері қатысты. Іс-шара Азия аймағының 35-тен астам елінің, Ресейдің, Еуропаның (Ұлыбритания, Хорватия, Литва) өкілдерін білім беру сапасын арттыру және оның көптеген студенттер үшін қол жетімділігі қамқорлығымен біріктірді. Конференция барысында сапаны қамтамасыз ету жөніндегі агенттіктердің әлеуетін арттыру және дамыту мәселелері; аккредиттеу агенттіктерінің үздік тәжірибелері; Азия және Еуропа елдерінің сапаны қамтамасыз ету жүйелеріндегі сын-қатерлер; бағдарламалық аккредиттеу және институционалдық аудит: Басқару мүмкіндіктері; Азия елдеріндегі сапаны қамтамасыз ету жөніндегі агенттер мен кәсіби аудиторлар, олардың студенттердің біліктілігі мен ұтқырлығын тану саласындағы рөлі және т. б. қозғалды.

CEENQA. 2018 жылдың 11-12 мамырында ASCAL жоғары білім беру сапасын қамтамасыз ету агенттігі ұйымдастырған CEENQA Бас Ассамблеясы мен жыл сайынғы семинарға АРТА заң мәселелері жөніндегі кеңесшісі Медетов

Б.Е. (Тирана, Албания) қатысты. «ESG-2015 стандарттарына сәйкес Сапаны қамтамасыз ету агенттіктерін бағалау» семинарында CEENQA Президенті - Nora Skaburskiene, Директоры Dhurata Bozo және Аккредиттеу Кеңесінің төрағасы, профессор Arjan Gjonça (ASCAL, Албания) сөз сөйледі. Семинар жұмысына Karl Dittrich-EQAR Президенті, Christina Rozsnyai (ENQA) қатысты. Семинар шеңберінде CEENQA мүшелері – Эстонияның жоғары және кәсіптік білім беру сапасы жөніндегі агенттігі (ЕККА) және Ғылым және жоғары білім беру жөніндегі агенттігі (Ashe, Хорватия) тақырыптық талдаудың үздік тәжірибесінің мысалдарын ұсынды. Екінші күні Tempus/ERASMUS+ жобаларын іске асыру туралы есептер және CEENQA кеңесі мүшелерінің есептері тыңдалды. Бас ассамблеяда сондай-ақ CEENQA ұйымдастыру қызметінің мәселелері қаралды. CEENQA туралы қосымша ақпарат www.ceenqa.eu веб-сайтында қол жетімді.

Рейтинг институты әлемдегі, оның ішінде Қазақстандағы білім беру қызметтерінің жоғары сапасын қамтамасыз етудің маңызды тетігі болып табылады. АРТА/ IAAR академиялық саралау және артықшылық жөніндегі халықаралық обсерваторияның мүшесі ретінде IREG осы халықаралық ұйымның іс-шараларына белсенді қатысады. 2018 жылы АРТА/IAAR өкілдері Бельгия Хассельт университетінің қабырғасында өткен, «Рейтинг және Аккредиттеу - бір мақсатқа жетудің екі жолы?» (Ranking and Accreditation - two roads to the same goals?) IREG IX Конференциясының жұмысына қатысты. Конференция АҚШ, Франция, Италия, Польша, Румыния, Венгрия, Түркия, Ресей, Үндістан, Катар, Қытай, Қазақстан және т. б. қоса алғанда жүзден астам елден жоғары білім беруді аккредиттеу және ранжирлеу саласындағы сапаны қамтамасыз ету ұйымдарының өкілдерін, ғалымдар мен сарапшыларды біріктірді. Конференцияның мазмұны ұлттық, өңірлік және халықаралық деңгейлерде жоғары білім беру сапасын арттырудың негізгі мәселелерін, сондай-ақ білім берудің жоспарланған нәтижелеріне қол жеткізудегі рейтинг пен аккредиттеу жүйесінің рөлін талқылауға және жетілдірудің одан әрі бағыттарын айқындауға бағытталған. Әлемнің түрлі өңірлерінде жоғары білім беру сапасын дамытудағы рейтинг пен аккредиттеудің рөлі, университет стратегиясының

менеджментіндегі аккредиттеу және рейтинг, бақылау көрсеткіштерін анықтау құралы ретіндегі рейтинг және академиялық рейтингтегі соңғы жетістіктер сияқты мәселелер қаралды.

АРТА білім және ғылым саласындағы жетекші халықаралық ұйымдармен тығыз серіктестікті қолдады. Мәселен, 2018 жылғы 15-16 ақпанда Женева қаласында АРТА директоры А.Б. Жумагулова және халықаралық жобалар және жұртшылықпен байланыс жөніндегі басшысы Т. Е. Канапьянов «Жоғары білім берудегі сапаны қамтамасыз етудің рөлі: сын-тегеуріндер, даму және трендтер» тақырыбында Батыс Еуропа үшін сапаны қамтамасыз ету жөніндегі ЮНЕСКО-ның (UNESCO Regional Consultation Meeting on Quality Assurance for Western Europe) өңірлік консультативтік кеңесінің жұмысына қатысты. Іс-шараның мақсаты - осы өңірдің бетпе-бет келіп отырған мәселелері туралы ақпарат алу және сол арқылы 2018 жылғы қарашада Францияда өткен қорытынды Конференцияда талқылау үшін мәселелер шеңберін анықтау. 2018 жылғы 23-24 сәуірде Мәскеу қаласында (Ресей) - Агенттіктің Директоры А.Б. Жумагулова және Агенттіктің кеңесшісі О. А. Яновская ЮНЕСКО - ның Шығыс Еуропа және Орталық Азия елдеріне арналған «Жоғары білім берудегі сапа кепілдігінің рөлі: мәселелері, жетістіктері мен перспективалары» атты Өңірлік кеңесіне қатысты. Кеңесте А.Б. Жумагулова «Қазақстан Республикасында білім беру сапасының жүйесін дамыту: АРТА тәжірибесі» тақырыбына презентация жасады. Мақсатты аудитория білім беру сапасына кепілдік агенттіктерінен, жоғары оқу орындарынан, үкіметтік құрылымдардан, компаниялардан және жоғары білім беру саласындағы мүдделі тұлғалардан тұрды. Кеңес барысында жоғары білім беру сапасын қамтамасыз ету жүйесін дамытудың басты мүмкіндіктері мен міндеттері айқындалды, тұрақты даму жағдайында жоғары білім беру мен сапаны қамтамасыз етудің рөлі талқыланды, жоғары білім беру сапасын қамтамасыз ету бойынша үздік тәжірибемен алмасу болды.

Халықаралық әріптестік шекарасын кеңейте отырып, АРТА/IAAR Қырғыз Республикасының мемлекеттік билік органдарымен және білім беру ұйымдарымен сындарлы ынтымақтастықты жүзеге асырады. 2018 жылғы 18

мамырда Аккредиттеу және рейтингтің тәуелсіз агенттігі Қырғыз Республикасының Білім және ғылым министрлігімен бірлесіп, Қырғызстанда халықаралық стандарттарды ескере отырып, жоғары білім берудің сапасы мен бәсекеге қабілеттілігін арттырудың өзекті мәселелеріне арналған Бішкек қаласында «Аккредиттеу – Қырғыз Республикасындағы білім беру ұйымдарының сапасын қамтамасыз етудің жаңа векторы» халықаралық форумын өткізді. Форум жұмысына Қырғыз Республикасы Білім және ғылым Министрінің орынбасары Кожобеков К.Г., Қазақстан Республикасы Парламенті Сенатының депутаттары, АРТА Аккредиттеу Кеңесінің Төрағасы Бозымов К.К., Қырғыз Республикасы ҰҒА корреспондент-мүшесі Мамбетакунов Э.М., Қырғыз Республикасындағы АРТА өкілі-сарапшы, Баткент мемлекеттік университетінің жаратылыстану және технологиялық ғылымдар институтының директоры Тайиров М.М., Қырғызстан және Қазақстан жоғары оқу орындарының басшылары, АРТА/IAAR сарапшылары және академиялық қоғамдастықтың өкілдері қатысты. Форумға 150-ден астам адам қатысты. Форумның негізгі мақсаты - білім беру сапасын қамтамасыз ету, АРТА/IAAR халықаралық аккредиттеу рәсімінен өту, Қырғыз Республикасында жоғары білім беру жүйесін жаңғырту және дамыту бойынша тәжірибе және идеялармен алмасу мәселелері бойынша тиімді және нәтижелі коммуникациялық алаң құру. Пленарлық отырыста халықаралық стандарттарға сәйкес білім беру сапасын қамтамасыз ету мәселелері, жоғары білім берудің ашықтығы мен айқындығын қамтамасыз етудің заманауи тәсілдері талқыланды. Форум халықаралық шеңберлерді кеңейтуге және Орталық Азия өңірінде білім беру қызметтерінің сапасын қамтамасыз ету мәселелерін түсіну мен шешудің маңыздылығын тереңдетуге мүмкіндік берді.

2018 жылғы 23 қарашада Бішкек қаласында Білім және ғылым министрлігі мен Қырғыз Республикасының жоғары оқу орындары қауымдастығының ұйымдастыруымен «Жоғары білім сапасы – елдің орнықты дамуының негізгі шарты» атты Білім беру Форумы өтті. Аккредиттеу және рейтингтің тәуелсіз агенттігінің өкілдері форум жұмысына және елдің дамуындағы жоғары оқу

орындары қауымдастығының рөлі мен мүмкіндіктерін талқылауға, Жоғары білім сапасын қамтамасыз етудің ұлттық стратегиясының негізгі қағидаттарын іске асыруға қатысты.

АРТА/IAAR Орталық Азия университеттерінің топ-менежерлерін ақпараттандыру және таныстыру мақсатында 2018 жылдың қазан айында Назарбаев Университетіне таныстыру экскурсиясын ұйымдастырды, инжиниринг мектебінің кампусы, кітапханасы, зертханалары бойынша турлар өткізілді. Жоғары білім беру мектебіне Делегация сапары орын алды.

Халықаралық жобаларға қатысу. 2018 жылы АРТА/ IAAR Дүниежүзілік банк қаржыландыратын «Ұлттық біліктілік шеңберіне кәсіби және жоғары білім беру бағдарламаларына сәйкес жүйелі тәсілді әзірлеу мақсатында озық тәжірибеге шолу жүргізу», «Жоғары оқу орындарында (EDUQAS) университет-бизнес-мемлекет ынтымақтастығы арқылы білім беру сапасын қамтамасыз ету жүйесін енгізу» халықаралық жобаларын іске асыруға; білім беру сапасын қамтамасыз ету жүйесін жетілдіруге бағытталған Erasmus+ бірқатар жобаларын іске асыруда, сондай-ақ ЕО, Эразмус + және т. б. бағдарламалары аясында өткізілетін түрлі іс-шараларда белсенді қатысты.

Осылайша, АРТА/IAAR 2018 жылы «Кәсіптік және жоғары білім беру бағдарламаларымен ұлттық біліктілік шеңберіне сәйкес жүргізудің жүйелі тәсілін әзірлеу мақсатында озық тәжірибеге шолу жүргізу» (KZSJ – 1.2/CQS) Халықаралық жобасын іске асыру барысында ТЖКБ және жоғары білім беру жүйесінде Құзыретті тәсілді іске асырудың тұрақтылығын қамтамасыз ету үшін Қазақстан Республикасының аумағында жұмыс істейтін аккредиттеу жүйелері мен агенттіктерге арналған тетіктер әзірледі. Жоба еңбек нарығы талаптарының контексінде білім беру бағдарламаларын әзірлеу әдіснамасын жетілдіруге, сондай-ақ Ұлттық Біліктілік Шеңберлерін кәсіптік және жоғары білім беру бағдарламаларына сәйкес келтіру үшін сапаны қамтамасыз етудің қолданыстағы жүйесін дамыту стратегиясын әзірлеуге бағытталған. Құзыретті оқыту, сарапшылардың біліктілігін арттыру бағдарламасын бағалау және сапаны қамтамасыз етудің ішкі жүйесі бойынша жоғары оқу орындарымен жұмыс

процесінің үздіксіздігін қамтамасыз ету үшін агенттіктердің аккредиттеу агенттіктерінің құралдарын бейімдеудің бақылау функцияларынан жақсартуға жәрдемдесуге көшу стратегиясын әзірлеу.

«Жоғары оқу орындарында Университет-Бизнес-Мемлекет (EDUQAS) ынтымақтастығы арқылы білім беру сапасын қамтамасыз ету жүйесін енгізу» жобасы шеңберінде АРТА/IAAR өкілдері 2018 жылғы 27 сәуірде Астана қаласында Қазақ экономика, қаржы және халықаралық сауда университеті (ҚазЭҚХСУ) базасында өткен осы жобаның мониторингіне қатысты. АРТА/IAAR EDUQAS жобасының ұлттық деңгейдегі серіктесі болып табылады. Жобаның мақсаты серіктес елдердің университеттерінде студенттерді жұмысқа орналастырудың ең жақсы мүмкіндігіне әкелетін тиімді ішкі сапа стандарттарын әзірлеу арқылы білім беру сапасын қамтамасыз ету жүйесін жетілдіру болып табылады. Сапаны бақылаудың ішкі жүйесі қазақстандық және украиналық жоғары оқу орындарының қажеттіліктері мен мүмкіндіктерін талдауға, Болон процесіндегі сапа жүйесінің тәжірибесі мен үздік практикаларына негізделетін болады. Кездесу барысында жобаны іске асыру барысы мен күтілетін нәтижелер талқыланды.

2018 жылғы 18 қыркүйекте АРТА/IAAR өкілдері - сараптамалық кеңесінің төрағасы Скиба М.А. және стратегиялық даму жөніндегі кеңесші Искакова Г. К. Erasmus+ бағдарламасының «Құзыреттерді дамыту және жұмысқа орналастыру орталықтарын құру (Complete)» жобасы шеңберінде НАРХОЗ университеті базасында Алматы қаласында өткен «Оқытудағы жаңа тұрғылар: жоғары білім жұмысқа орналастыру әлеуетін дамыту процесі ретінде» атты халықаралық конференция жұмысына қатысты. Конференцияның негізгі міндеттері: жұмыс берушілер, мансап орталықтары, түлектер, рекрутингтік агенттіктер, кәсіби қауымдастықтар, мемлекеттік қызметтер мен университеттер өкілдері үшін жастардың жұмысқа орналасу әлеуетін қалыптастыру үшін қажетті құзыреттіліктерін анықтау және өзектендіру әдістерін талқылау үшін диалогтік платформа құру. Конференцияда білім беру үрдісінің сапасын қамтамасыз

етудегі жұмыс берушілердің рөлін арттырудағы АРТА/IAAR тәсілдері ұсынылды және консорциумға қатысушылар алған нәтижелер таныстырылды.

Эразмус + жобалары шеңберіндегі ынтымақтастық Эразмус+ Ұлттық Кеңесі Қазақстанда өткізетін түрлі бірлескен іс-шараларды өткізуде, семинарлар мен конференцияларға қатысуда жүзеге асырылады. 2018 жылғы 14 мамырда АРТА өкілдері Эразмус+ бағдарламасын іске асыру шеңберінде Қазақ ұлттық аграрлық университеті базасында өткізіліп жатқан «Қазақстандағы жоғары білім беру әлеуетін арттыру бойынша Эразмус+ құрылымдық жобаларының ықпалы мен тұрақтылығын қамтамасыз ету» кластерлік кездесуіне қатысты, онда ҚР БҒМ өкілдерімен бірлесіп жобалардың тұсаукесерлері тыңдалып, оларды іске асыру мәселелері қаралды. Бұл кездесудің мақсаты – жоғары оқу орындарының және АРТА/IAAR аккредиттеу агенттігінің қатысуымен Эразмус+ ЖББСЭАЖ құрылымдық жобаларының мақсаттары мен нәтижелерімен таныстыру; олардың әсерін ұлттық деңгейде арттыру, нәтижелердің тұрақтылығын қамтамасыз ету жөніндегі шараларды талқылау. Дөңгелек үстел барысында жоба бойынша қатысушылар мен серіктестерге ұсыныстар талқыланып, қабылданды, оларды тарату үшін үздік тәжірибелер мен үздік тәжірибелердің мысалдары анықталды.

2018 ж.19-20 маусымда АРТА/IAAR өкілдері Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігі Қазақстандағы Эразмус+ Ұлттық Кеңесімен бірлесіп ұйымдастырған «Ресми және бейресми білім беру мен оқытудың нәтижелерін тану» Халықаралық семинарына қатысты. Халықаралық семинар ресми және бейресми білім беру нәтижелерін тану құралдарын әзірлеуде мүдделі тараптардың ынтымақтастығын кеңейтуге бағытталған. Ресми және бейресми білім беруді қаржыландыруды және енгізуді заңнамалық қамтамасыз етудің мысалы ретінде еуропалық сарапшы, доктор Марек Франковичпен (Dr. Marek Frankowich) ЕО тәжірибесі ұсынылды. Семинарға қатысушылар бейресми білім берудің мазмұндық аспектілерін, білім берудің осы түрінің нәтижелерін тану жүйесін құруды талқылады.

АРТА/IAAR ұлттық серіктестермен ынтымақтастығы. АРТА/IAAR қызметінің маңызды бағыты ұлттық серіктестермен – мемлекеттік және

мемлекеттік емес ұйымдармен және бірлестіктермен сындарлы ынтымақтастық болып табылады. АРТА/ IAAR білім беру ұйымдарына ғылыми-практикалық және әдістемелік көмек көрсету үшін аккредиттеу стандарттары мен рәсімдерін және білім беру сапасын қамтамасыз етуді түсіндіру, білім беру бағдарламаларын стратегиялық жоспарлау, жобалау және мониторингілеу саласындағы үздік тәжірибені тарату бойынша бірқатар семинарлар мен тренингтер өткізді. 2018 жылғы 3 сәуірде Алматы қаласында АРТА/IAAR колледждердің аккредиттеуден өтуінде тәжірибе алмасу үшін диалог алаңын құру мақсатында «Техникалық және кәсіптік білім беру ұйымдарын аккредиттеу – уақыт императиві» тақырыбында Workshop өткізілді. Workshop жұмысына білім беру ұйымдарының өкілдері, Алматы қаласы колледждері қауымдастығының президенті, Алматы қаласы мен Алматы облысының ТЖКБ ұйымдарының басшылары қатысты. Форумға 150-ден астам адам қатысты. Workshop-тың негізгі мақсаты – колледждерді сыртқы бағалау бойынша кәсіби қауымдастықты қалыптастыру және ынтымақтастықты дамыту бойынша өзекті мәселелерді талқылау. Workshop шеңберінде оқыту тренингі өткізілді, онда аккредиттеу рәсіміне дайындық барысындағы негізгі мәселелер, сондай-ақ ұсынылатын білім беру қызметтерінің сапасы үшін колледждердің жауапкершілігін арттыру тәсілдері талқыланды.

АРТА/IAAR қазақстандық жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру сапасын арттыру мәселелерінде тиімді өзара іс-қимыл жасау мақсатында және ҚР БҒМ Болон процесі және академиялық ұтқырлық орталығы 2018 жылғы 2 қарашада ынтымақтастық туралы Меморандумға қол қойды. Осы меморандуммен тараптар Қазақстанның Болон процесі параметрлерін тиімді іске асыруына, еуропалық жоғары білім беру кеңістігінің іс-шараларына бірлесіп қатысуына, қазақстандық жоғары оқу орындарын академиялық еркіндік мәселелері бойынша консультациялық қолдауға, зерттеу және жобалау қызметін күшейтуге, кәсіби сараптамалық әлеуетті арттыруға, бірлескен талдамалық зерттеулер жүргізуге мүдделілігін мәлімдеді. Сондай-ақ, ұлттық және халықаралық деңгейлерде сапаны қамтамасыз ету саласындағы мүдделерді

білдіру, Халықаралық ара-қатынастар мен байланыстар орнатуда сараптамалық қолдау ынтымақтастықтың түйінді бағыттары ретінде айқындалды. ҚР БҒМ Болон процесі және академиялық ұтқырлық орталығы 2018 жылы Л.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің базасында «ЖБЕК елдерінің Білім министрлерінің Париж конференциясының қорытындысы: қазақстандық жоғары оқу орындарының институционалдық дамуы - 2020 жылға дейінгі көзқарас» атты семинар өткізді, оның жұмысына АРТА/IAAR өкілдері қатысты. Агенттік директоры А.Б. Жумагулова «Аккредиттеу - Қазақстан Республикасында білім беру сапасын арттыру факторы» тақырыбында баяндама жасады, ЖОО-лардың білім беру және ғылыми қызметіндегі аккредиттеу рәсімінен өткен өзгерістер туралы айтты. Семинарда өзара сенімді дамыту, академиялық ұтқырлықты арттыру және біліктілікті тану және оқыту кезеңдері сияқты жоғары білім беру сапасын қамтамасыз ету мәселелеріне ерекше назар аударылды.

Ұлттық әріптестікті жүзеге асырудағы басым бағыт азаматтық қоғам институттары, ең алдымен жастар ұйымдары болып табылады. 2018 жылғы 27-28 қарашада АРТА/IAAR өкілдері «Азаматтық қоғам және мемлекет: Диалог. Серіктестік. Сенім». Қазақстандық және халықаралық ҒӨБ басшылары, Парламент депутаттары, мемлекеттік органдардың өкілдері, бизнес-құрылымдар мен білім беру ұйымдарының басшылары, сарапшылар озық тәжірибелермен алмасты, форумның күн тәртібінде – Қазақстан Республикасында азаматтық қоғамды қалай дамыту керектігі туралы негізгі мәселені шешудегі жалпы тәсілдерді анықтауға тырысты. Форум шеңберінде 13 орталық мемлекеттік органдардың бірінші басшыларының қатысуымен ҒӨБ үшін 5 панельдік сессия, 35 алаң, конференциялар, тақырыптық секциялар және қатарлас салалық сессиялар жұмыс істеді. «Белсенді азаматтық қоғамды қалыптастырудағы жоғары оқу орындары мен мектептердің рөлі» секциясының жұмысы жемісті болды. Өзекті мәселе талқыланды: дәстүрлі ғылыми және білім беру қызметімен шектелмей, университеттер мен мектептердің қоғам үшін «жабықтығын» қалай жеңуге болады? Пікірталасқа қатысушылар университеттер идеялар мен білімдерді өндірудің, сыни ойлау мен автономияны молықтырудың

орталықтарына, азаматтық қоғамның моделіне, өзгерістер құралына және қазақстандық қоғамды дамыту институтына айналуға тиіс екендігінде бірегей болды.

Жастар және студенттік ұйымдармен ынтымақтастық. Қазақстан студенттер Альянсы бүкіл ел бойынша мыңдаған студенттерді біріктіретін және өз қызметінде жоғары оқу орындарындағы білім сапасын арттыруға, студенттер құқықтарының сақталуын қамтамасыз етуге, студент жастардың зияткерлік, шығармашылық, рухани, инновациялық әлеуетін тиімді іске асыру үшін жағдайлар жасауға ұмтылатын ірі ұйым болып табылады.

АРТА/ IAAR бүкіл қызметі бойы студенттік өкілдермен ынтымақтасады, оларды Агенттіктің сараптамалық және Аккредиттеу кеңестеріне қоса, ЖОО мен колледждердің сыртқы бағалау рәсіміне тартады.

2018 жылдың 19 сәуірінде АРТА/ IAAR «Қазақстан студенттер Альянсы» Республикалық студенттер қозғалысымен ынтымақтастық туралы Меморандумға қол қойды. АРТА/IAAR және Студенттер альянсының қызметі білім беру сапасын қамтамасыз ету саласында ашықтық (айқындық) және объективтілік деңгейін арттыруға; білім алушыларды білім беру қызметтері мен білім беру бағдарламаларының сапасы туралы хабардар етуге; білім алушыларды сарапшылар ретінде тарту және тәуелсіз аккредиттеу рәсімдеріне қатысу үшін студенттер қатарынан білім беру сапасын бағалау бойынша сарапшыларды даярлау арқылы ынтымақтастықты дамытуға бағытталған.

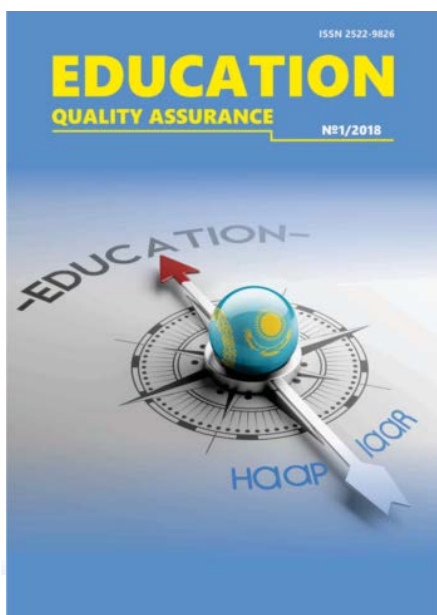
АРТА/IAAR алқалы басқару органдары білім беру ұйымдарын аккредиттеу мәселелері бойынша шешімдер қабылдауға белсенді қатысатын студенттер атынан стейкхолдерлердің неғұрлым кең өкілдігіне ие болды. Меморандумға қол қою студенттердің отандық жоғары білім беру жүйесінің сапасын қамтамасыз ету және жетілдіру процестеріне хабардар болуы мен тартылуын одан әрі арттыруға ықпал етті. 2018 жылғы мамырда АРТА/IAAR Аккредиттеу Кеңесінің отырысында (2018 жылғы 11 мамырдағы № 37 Хаттама) Қазақстан студенттер Альянсы ұсынған кеңес құрамына студенттер өкілдерін қосу арқылы АРТА/IAAR Аккредиттеу Кеңесінің құрамын кеңейту туралы шешім

қабылданды. Сонымен, АРТА/IAAR Аккредиттеу Кеңесінің құрамында Қазақстан Студенттер альянсының 2 студенті жұмыс істейді (<http://iaar.kz/en/about/accreditation-council>), 1 студент - жоғары білім беру жөніндегі Сараптамалық Кеңестің құрамында (<http://iaar.kz/en/about/expert-councils/expert-council-for-higher-education>), 1 студент - техникалық және кәсіптік білім беру жөніндегі Сараптамалық Кеңестің құрамында (<http://iaar.kz/en/about/expert-councils/expert-council-for-technical-and-vocational-education>). Ұлттық Медицина Қауымдастығының ұсынысы бойынша 1 студент медициналық білім беру жөніндегі Сараптамалық Кеңестің құрамына енгізілді (<http://iaar.kz/en/about/expert-councils/expert-council-for-medical-education>).

Жоғарыда аталған АРТА/IAAR алқалы органдары қызметтің әртүрлі бағыттарына белсенді қатысты: сапаны ішкі қамтамасыз ету бойынша АРТА/IAAR құжаттамасы мен әдіснамасын әзірлеу және қайта қараудан бастап аккредиттеу рәсімдерін жүргізуге және шешімдер қабылдауға дейін. АРТА/IAAR алқалық органдарының құрамын студенттердің өкілдерімен кеңейту АРТА/IAAR қызметінде студенттердің пікірін ескеру үшін көбірек мүмкіндіктер береді.

АРТА/ IAAR әлеуметтік-жауапты ұйым ретінде 2018 жылы қайырымдылық қызметін жүзеге асырды және Астана қ. «SOS Балалар ауылының» балалары тұлғасындағы халықтың әлеуметтік осал топтарына қолдау көрсетті. АРТА/IAAR ұжымы жыл бойы балаларға қамқорлық көрсетті, мектеп және кеңсе жабдықтарымен, спорттық керек-жарақтармен және балалардың оқуы мен демалуына қажетті басқа да тауарлармен қамтамасыз етті.

1.6 БІЛІМ БЕРУ БАҒДАРЛАМАЛАРЫ МЕН БІЛІМ БЕРУ ҰЙЫМДАРЫ ҚЫЗМЕТІНІҢ САПАСЫН БАҒАЛАУ НӘТИЖЕЛЕРІ ТУРАЛЫ ЖҰРТШЫЛЫҚТЫ ХАБАРДАР ЕТУ

2018 жылы АРТА/IAAR қызметінің басым бағыты білім беру сапасын қамтамасыз ету саласындағы қызмет туралы жан-жақты, сенімді және өзекті ақпарат беру, аккредиттеу институтының әлеуметтік маңыздылығын арттыру бағытында қоғамдық пікір қалыптастыруға жәрдемдесу, білім беру ұйымдарының үздік тәжірибесін жариялау және танымал ету болды.

Вебинарларға, семинарларға, workshop-қа, конференциялар мен форумдарға қатысу және ұйымдастыру жолымен білім беру сапасын қамтамасыз ету агенттігі қызметінің нәтижелері мен маңыздылығына жұртшылықтың кеңінен назар аудару бойынша жұмыстар үнемі жүргізіледі.

Жұртшылықты ақпараттандыру www.iaar.kz сайты және әлеуметтік желілердегі парақшалар, «Education. Quality Assurance» жеке халықаралық ғылыми-аналитикалық журналы сияқты арналар арқылы жүзеге асырылды.

Ақпараттық өзара іс-қимылды кеңейту шеңберінде АРТА/IAAR БАҚ-пен белсенді жұмыс істейді және шетелдік және республикалық бұқаралық ақпарат құралдарымен, интернет-басылымдармен және т. б. ақпараттық ынтымақтастыққа, сапаны қамтамасыз ету агенттігінің қызметі туралы жұртшылықты хабардар ету процестеріне, сондай-ақ жоғары оқу орындары мен білім беру бағдарламаларын аккредиттеу нәтижелеріне елеулі назар аударады (<http://iaar.kz/en/publications/newspaper>).

АРТА/ IAAR қоғамдық ақпараттандыру мүддесінде сайтта Агенттік қызметінің барлық негізгі бағыттары және өткізілетін іс-шаралар (форумдар, семинарлар және басқалар) туралы ақпаратты орналастырады (<http://iaar.kz>).

АРТА/IAAR веб-сайтында құжаттар мен жан-жақты ақпарат ұсынылған, ол неғұрлым нақты және қол жетімді түрде қоғамды АРТА/IAAR сапасы мен қызметін қамтамасыз ету саясатының негізгі ережелері туралы хабардар етуге мүмкіндік береді (<http://iaar.kz/en/about/internal-quality-system>).

Өңірлік, республикалық және шетелдік БАҚ-тармен ынтымақтастықтың маңызды бағыттары онда АРТА/IAAR «Education. Quality Assurance» қызметкерлері мен сарапшылары дайындаған материалдарды жариялау болып табылады. Агенттік қызметкерлерінің мақалалары «Journal of the International Academy of Education», «Казахстанская правда» республикалық газетінде, «Білімді ел: образованная страна» республикалық білім беру қоғамдық-саяси газетінде, Қырғыз Республикасының «Құтбілім» қоғамдық-білім беру және ғылыми-көпшілік газетінде, the Higher Education Discovery (HED) journal және басқаларында жарияланды. АРТА/ IAAR қызметі туралы халықтың қызығушылығын және хабардарлығын арттыру мақсатында келесі жұмыстарды жүргізді:

- Көкшетау қаласының жергілікті телеарнасына сұхбат (13 наурыз 2018 жыл).
- «Хабар» телеарнасының «Білу маңызды» бағдарламасына қатысу (24 мамыр 2018 жыл).
- «Хабар» телеарнасымен АРТА АҚ отырысын жариялау (2018 жылғы 1 маусым).
- Агенттік Директоры А.Б. Жумагулованың жетекші республикалық «Хабар» телеарнасына сұхбаты (2018 жылғы 19 маусым).
- АРТА өкілінің «Жоғары оқу орындарының халықаралық ынтымақтастығы білім сапасын арттырудың маңызды факторы ретінде» халықаралық конференция жұмысына қатысуы шеңберінде №1 тәжік телеарнасына Қазақстандағы білім сапасын қамтамасыз ету жүйесі және Орталық Азия өңірінде аккредиттеуді дамыту перспективалары туралы сұхбат (2018 жылғы 19 маусым, Тәжікстан Республикасы, Худжанд қ.).

Білім беру қызметтерінің сапасын қамтамасыз ету және білім және ғылым ұйымдарын хабардар ету бойынша қызметті одан әрі дамыту мақсатында

APTA/IAAR жыл сайын «Education. Quality Assurance» халықаралық ғылыми-аналитикалық журналын шығарады. Журналға ISSN 2617-0493 халықаралық стандартты сериялық нөмірі берілді және үш тілде (мемлекеттік, орыс және ағылшын) шығарылады, электрондық нұсқалары бар. Журнал туралы ереже, Мақалаларды жариялау ережелері әзірленді, шетелдік ғалымдар мен мамандар қатарынан редакция алқасының құрамы анықталды және бекітілді. «Education. Quality Assurance» журналын Қазақстан Республикасында ғана емес, шетелде де білім және ғылым ұйымдарының арасында кеңінен тарату бойынша үлкен жұмыстар жүргізілуде.

«Education. Quality Assurance» қазақстандық дәйексөз алу базасына («Ұлттық мемлекеттік ғылыми-техникалық сараптама орталығы» АҚ), Қазақстан Республикасының мерзімді басылымдар каталогына енгізілді, сондай-ақ қол қою индексі алынды. 2018 жылдың екінші жартысынан бастап ақпараттық кеңістікті кеңейту мақсатында журналға жазылуды ұйымдастыру және оны тарату бойынша жұмыстар жүргізілді. Жарияланатын мақалалардың сапасын арттыру мақсатында журналдың редакциялық кеңесі қайта қаралып, кеңейтілді, оның құрамына редакциялық кеңестің шетелдік мүшелері енгізілді. Журналдың шығу мерзімділігі жылына 1 реттен 4 ретке дейін ұлғайтылды. «Education. Quality Assurance» журналының жеке сайты құрылды <http://iaar-education.kz/>. Журнал білім беру сапасын қамтамасыз етудің өзекті мәселелерін талқылауға және білім беру мен ғылым ұйымдарының тиімділігін арттыру мәселелерін анықтауға мүмкіндік беретін диалог алаңы болып табылады. 2018 жылы «Education. Quality Assurance» жыл сайынғы 4 жарияланымында 66 мақала жарияланды және 7 сұхбат берілді. Материалдардың басым бөлігі – 37 мақала халықаралық аккредиттеудің өзекті мәселелеріне, 9 мақала ТЖКБ-ны дамытудың түрлі мәселелері бойынша, 7 мақала ЖОО-лардың академиялық еркіндігін дамыту мәселелері бойынша және 13 мақала білім беру сапасын қамтамасыз ету мәселелеріне арналған. Жалпы мақалалардың 19-ын шетелдік авторлар мен бірлескен авторлар (9-ы алыс шетел ғалымдары, 5-і – Ресейден және 5-і – Орталық Азия елдерінен) жариялады.

2018 жылы семинарлар, workshop, конференциялар мен форумдар ұйымдастыру және өткізу арқылы білім беру сапасын қамтамасыз ету агенттігі қызметінің нәтижелері мен маңыздылығына қоғамның назарын кеңінен тарту бойынша жұмыс белсенді жүргізілді.

2. АРТА/IAAR ТАБЫСТЫ ҚЫЗМЕТІ ҮШІН ҰЙЫМДАСТЫРУ МӘДЕНИЕТІН ДАМУ ЖӘНЕ ІЛГЕРІЛЕТУ

Агенттік басшылығының қызметі сапа мәдениетін қалыптастыруға және ұйымдық мәдениетті арттыруға, қойылған стратегиялық мақсаттарға қол жеткізуге, қызметкерлердің кәсіби және жеке дамуын қамтамасыз етуге, негізгі стейкхолдерлердің мүдделері мен сұраныстарын анықтауға және қанағаттандыруға бағытталған. АРТА / IAAR қызметтерін тұтынушылардың қанағаттану дәрежесін анықтау – Агенттіктің басым міндеті.

2.1 САПАНЫ ҚАМТАМАСЫЗ ЕТУДІҢ ІШКІ ЖҮЙЕСІН ДАМУ

АРТА/IAAR сапа саласындағы саясаты барлық деңгейдегі тұтынушыларды: Орталық Азия мемлекеттерінің мемлекеттерін, қоғамдарын, білім беру жүйесін және басқа да стейкхолдерлерін тұрақты дамытуға және сапалы қызметтермен қамтамасыз етуге бағытталған. Қызметтерді тұтынушылармен жұмыс олардың талаптарын қанағаттандыруға бағытталған және қабылданған міндеттемелер үшін барынша жауапкершілікке негізделген кері байланыс және өзара тиімді серіктестік қағидаттарына негізделген.

Агенттік: сапа мәдениетін қалыптастыруға; тану бойынша халықаралық және қазақстандық органдардың талаптарына сәйкес келетін сапаны қамтамасыз етудің ішкі жүйесін тұрақты жақсартуға; Саясат пен Даму стратегиясының бірлігін қамтамасыз етуге басым көңіл бөледі.

Сапаны қамтамасыз етудің ішкі жүйесіне жалпы басшылықты сапаны қамтамасыз етудің ішкі жүйесінің мазмұндық құрамдас бөлігі бойынша жұмысты үйлестіретін АРТА/IAAR директоры жүзеге асырады. Бұл жүйе сапа бойынша қойылған мақсаттарға қол жеткізу арқылы сапа саласындағы саясатты

іске асыру құралы ретінде қызмет етеді.

АРТА/IAAR құрылымына «Медициналық жобалар», «Халықаралық жобалар», «Жоғары оқу орындарын институционалдық және мамандандырылған аккредиттеу жобасы», «ТЖКБ ұйымдарын аккредиттеу жобасы», «Рейтинг жүргізу жөніндегі жоба» және «Ақпараттық-талдамалық жоба» бөлімшелері кіреді, олардың әрқайсысы өз қызметі үшін жауапты болады. Басшылықты директор жүзеге асырады. Агенттік жанында Сараптамалық Кеңестер жұмыс істейді, олардың төрағалары тәжірибелі сарапшылардан сайланады.

Білім беру ұйымдарын және/немесе білім беру бағдарламаларын аккредиттеу бойынша объективті және тәуелсіз шешім қабылдау үшін Агенттікке бағыныста Аккредиттеу Кеңесі жұмыс істейді, ол білім беру ұйымдарын және/немесе білім беру бағдарламаларын өзін-өзі бағалау және ССК есебі негізінде шешім қабылдайды. Аккредиттеу кеңесінің құрамы (құрамның өзгеруі) қоғамдық немесе кәсіптік бірлестіктердің, мемлекеттік органдардың (мысалы, Ұлттық медициналық қауымдастық, «Атамекен» ҚР Ұлттық Кәсіпкерлер Палатасы, Болон процесі және академиялық ұтқырлық орталығы және т.б.) ұсынымдары негізінде қалыптастырылады. Шешімдердің объективті қабылдануын қамтамасыз ету үшін Аккредиттеу Кеңесінің әрбір мүшесі АҚ мүшесінің Кодексіне қол қояды. Аккредиттеу Кеңесі туралы Ереже және жалпыға қолжетімді басқа да нормативтік құжаттар әзірленді.

АРТА/IAAR жұмысының тиімділігін арттыру мақсатында сапаны қамтамасыз етудің ішкі жүйесі бойынша нұсқаулық әзірленді, онда сапаны қамтамасыз ету саласындағы Саясатты іске асыру үшін әзірленген сапаны қамтамасыз етудің ішкі жүйесі сипатталған.

2018 жылы АРТА/ IAAR басқаруды және басқару құрылымын жетілдіруге, агенттіктің, оның органдары қызметінің ашықтығы мен айқындығын қамтамасыз етуге бағытталған өзгерістер енгізді. АРТА/IAAR басқару құрылымын, Жарғысын қайта қарап, жаңа басқару органын – АРТА/ IAAR Байқау Кеңесін құрды. Өзгерістер агенттіктің алқалы органдарының отырыстарында талқыланды. Жарғының жаңа редакциясында Агенттіктің аккредиттеу қызметіне

байланысты барлық академиялық мәселелер бойынша Аккредиттеу Кеңесінің жауапкершілігі мен өкілеттіктері неғұрлым нақты айқындалды және АРТА/IAAR Аккредиттеу Кеңесінің, құрылтайшысы мен директорының өкілеттіктері айқындалды. Тәуелсіз аккредиттеу жүйесін, оның ашықтығы мен тиімділігін одан әрі жетілдіру, сондай-ақ 2016-2020 жылдарға арналған Стратегиялық даму жоспарын іске асыру үшін Агенттікте Байқау кеңесі құрылды. Қазақстанның және шетелдік әріптестердің кәсіби қауымдастықтары мен қоғамдық бірлестіктерінің ұсынымдары бойынша кеңес құрамына мемлекет қайраткерлері, жұмыс берушілердің өкілдері және шетелдік сарапшы кірді. Байқау кеңесі құзыреттерінің негізінде стратегиялық басқару және Агенттіктің дамуына жәрдемдесу саласында АРТА/IAAR басшылығына бақылауды жүзеге асыру және ұсынымдар әзірлеу, қоғамдық бақылау функцияларын орындау жатыр. Бақылау кеңесінің құрамы АРТА/IAAR <http://iaar.kz/en/about/supervisory-board> сайтында орналастырылған. Байқау кеңесі туралы Ережеге сәйкес Агенттік Директоры жылына бір рет байқау кеңесінің алдында АРТА/IAAR қызметінің нәтижелері туралы есеп береді.

Білім беру ұйымдары қызметінің және/немесе білім беру бағдарламаларының АРТА/IAAR стандарттарына сәйкестігін қамтамасыз ету және тұрақты жақсарту үшін аккредиттеуден кейінгі мониторинг жүргізіледі, оның регламентін АРТА/IAAR Аккредиттеуден кейінгі мониторинг туралы ережеде әзірледі.

АРТА/ IAAR өз қызметінің нәтижелерін: Даму стратегиясын іске асырудың жыл сайынғы жоспарлары, СКІЖ-ді тұрақты жақсарту жөніндегі жұмыс топтарына персонал мен сарапшыларды тарту, СКІЖ-ді ішкі тексеру, басшылық тарапынан талдау, түзету және алдын алу іс-әрекеттері арқылы ұдайы жақсартуға ұмтылады.

2018 жылдан бастап АРТА/IAAR үнемі ішкі шолулар жүргізіп, өз қызметінің тиімділігін талдау бойынша есептер жасайды. Қызметтің сапасы мен тиімділігін арттыру мақсатында сарапшылар мен білім беру ұйымдарына мерзімдік сауалнама жүргізу бойынша материалдар өзектендірілді. АРТА-ның

2016-2020 жылдарға арналған Стратегиялық даму жоспарына сәйкес АРТА/IAAR білім беру сапасын қамтамасыз етудің ұлттық жүйесіне талдау жүргізеді, бұл Тақырыптық талдау жүргізу туралы ESG стандартының талаптарына сәйкес келеді. АРТА/IAAR тақырыптық талдау жүргізу бойынша жұмысы аккредиттеу жөніндегі ССК есептерінде қамтылған ақпаратты пайдалану мақсатында, білім беру ұйымдарын және жұртшылықты сапаны қамтамасыз етудің ұлттық жүйесінің дамуы және жалпы жоғары білім беру үрдістері туралы хабардар ету үшін жүргізіледі.

ENQA Кеңесінің ұсынымдарын орындау жөніндегі жұмыс тобы ұлттық жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру жүйесін талдау қорытындылары бойынша білім беру бағдарламаларын мамандандырылған аккредиттеуге қатысты «кластерлік» тәсілді қайта қарады. «Білім беру ұйымын мамандандырылған аккредиттеу рәсімінің регламенті жөніндегі Ережеге», «Білім беру ұйымын институционалдық аккредиттеу рәсімінің регламенті жөніндегі Ережеге», «Білім беру ұйымын және (немесе) білім беру бағдарламасын аккредиттеу процесінде сыртқы бағалау рәсімін ұйымдастыру және жүргізу жөніндегі Нұсқаулыққа» өзгерістер енгізілді және кластердің барынша практикалық көлемі мен білім беру бағдарламаларының саны нақты жазылған. Сараптамалық комиссия бір сапар барысында 30-дан аспайтын білім беру бағдарламасын бағалайды. Бір кластер 6-дан аспайтын біртекті білім беру бағдарламаларын қамтиды. Комиссия құрамына әрбір аккредиттелетін кластерге студенттер өкілдері енгізіледі. Бірлескен институционалдық және мамандандырылған аккредиттеу және 3-тен астам кластерді аккредиттеу жағдайында ССК құрамына кемінде 2 шетелдік сарапшы және кемінде 2 жұмыс беруші енгізіледі.

Бірлескен халықаралық аккредиттеуді жүргізу кезінде сараптау комиссиясы мен кластерлерді қалыптастыру тәртібі әріптес агенттікпен бірлесіп әзірленген жеке Нұсқаулықпен реттеледі (өзгерістер Агенттіктің тиісті Ережелеріне енгізілді). Кластерлік тәсіл туралы енгізілген өзгерістер Сараптамалық

Кеңестерде (2018 жылғы наурыз) және АРТА/IAAR Аккредиттеу Кеңесінде (2018 жылғы мамыр) кеңінен талқылаудан өтті.

2018 жылы АРТА/IAAR ENQA кеңесінің ұсынымдарына сәйкес апелляциялар мен шағымдарды қарау үшін Комиссияның құрамын және мүшелігін қайта қарау бойынша жұмыс жүргізді. «Апелляциялар мен шағымдарды қарау жөніндегі комиссия туралы ережеге» өзгерістер мен толықтырулар енгізу жөніндегі арнайы құрылған жұмыс тобы басқа агенттіктердің құжаттамасы мен тәжірибесін зерделеп, «Апелляциялар мен шағымдарды қарау жөніндегі комиссия туралы ережеге» өзгерістер мен толықтырулар енгізу жөнінде ұсыныстар енгізді. Ұсыныстар Сараптамалық Кеңестердің (2018 жылғы наурыз), Аккредиттеу және Қадағалау кеңестерінің (2018 жылғы мамыр) отырыстарында қаралды. Байқау кеңесінің ұсынымы бойынша «Апелляциялар мен шағымдарды қарау жөніндегі комиссия туралы ережеге» өзгерістер енгізу туралы шешім қабылданды. Енгізілген өзгерістер жұмыс берушілер мен студенттердің кәсіби қауымдастықтарының өкілдігін кеңейтуге бағытталған. Комиссияның тұрақты емес мүшелерін апелляциялар мен шағымдарды жан-жақты және объективті қарау үшін жұмыс берушілер, білім беру ұйымдарының өкілдері қатарынан білім беру ұйымдары қызметінің бейіні бойынша білікті мамандар ретінде Комиссия төрағасы ұсынады. «Апелляциялар мен шағымдарды қарау жөніндегі комиссия туралы ереже» және Комиссияның тұрақты құрамы Агенттіктің сайтында орналастырылған <http://iaar.kz/en/about/appeals-and-complaints-commission>.

2018 жылы ESG «3.4 Тақырыптық талдау» стандартын іске асыру бойынша аккредиттеу қызметінің қорытындылары бойынша жыл сайынғы АРТА/IAAR есебі әзірленді, оған: жоғары оқу орындарына арналған сараптама комиссиялары қалыптастырған сапаны арттыру жөніндегі ұсыныстарды талдау; аккредиттелген жоғары оқу орындарындағы үздік тәжірибе мысалдарына шолу; стандарттар мен өлшемшарттарды қарауды қоса алғанда, АРТА/IAAR ішкі сапасын арттыру жөніндегі ұсыныстар; АРТА/IAAR халықаралық қызметі және ынтымақтастығы;

АРТА/IAAR ұйымдастырған сапаны қамтамасыз ету жөніндегі іс-шаралар туралы мәліметтер.

Есеп жыл сайын Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігіне жолданады және АРТА/IAAR сайтында жарияланады <http://iaar.kz/en/about/iaar-reports/annual-reports>

Білім беру ұйымдарының АРТА/IAAR институционалдық және мамандандырылған аккредиттеу рәсімін өткізуге қанағаттану дәрежесін және АРТА/IAAR білім беру ұйымдарының сапасын қамтамасыз етудің ішкі жүйесін одан әрі дамыту мен жетілдіруге аккредиттеудің әсер ету дәрежесін айқындау мақсатында жыл сайын АРТА/IAAR аккредиттелген жоғары оқу орындарының сауалнама нәтижелері бойынша талдамалық есеп дайындайды. Сауалнама нәтижелері АРТА/IAAR сапасын ішкі қамтамасыз ету жүйесін қайта қарау және жетілдіру кезінде пайдаланылады. Жоғары білім беру жөніндегі Сараптамалық кеңестің отырысында (2018 жылғы 12 наурыздағы № 12 хаттама) ЖОО-ға сауалнама нысаны қайта қаралды, ЖОО-ға 2017 жылғы сауалнама қорытындысы шығарылды және ЖОО-ның Тақырыптық талдаудың өзекті бағыттары бойынша тілектері ескерілді. Жоғары оқу орындарының сауалнама нәтижелері бойынша талдамалық есеп жыл сайын Агенттіктің сайтында орналастырылады <http://iaar.kz/en/about/iaar-reports/analytical-reports>.

Жоғары оқу орындарының үздік тәжірибесі саласындағы даму үрдісін, сондай-ақ ССК ұсынымдары шеңберінде білім беру сапасын арттыру жолдарын айқындау мақсатында ССК есептеріне жыл сайынғы талдау жүзеге асырылады. Мониторинг ұлттық деңгейде білім беру сапасын қамтамасыз ету саласындағы саясатты талдау және жетілдіру үшін пайдаланылады. Сыртқы сараптама комиссияларының есептерін талдау жыл сайын Агенттіктің сайтында орналастырылады (<http://iaar.kz/en/about/iaar-reports/analytical-reports>).

АРТА/ IAAR, ENQA ұсынымдарын ескере отырып, сапаны ішкі қамтамасыз ету рәсімдерін неғұрлым толық іске асыру үшін қайта қаралған және толықтырылған «Сапаны қамтамасыз етудің ішкі жүйесі бойынша нұсқаулық» негізінде сапаны қамтамасыз етудің ішкі жүйесі (СҚІЖ) рәсімдерінің тиімділігін

арттыру үшін ішкі есептілікті, кері байланыс бойынша кезеңдік сауалнамаларды неғұрлым кеңінен қолдану тетіктерін өзектендіру бойынша жұмыс жүргізді.

Арнайы құрылған жұмыс тобы СКІЖ жақсарту бойынша ұсыныстар әзірледі және жоғары білім беру жөніндегі Сараптамалық кеңестің талқылауына шығарды (2018 жылғы 12 наурыздағы №12 Хаттама). Сараптамалық кеңес осы ұсыныстарды талқылағаннан кейін Байқаушы кеңестің қарауына жіберді, ол АРТА/IAAR директорына «Сапаны қамтамасыз етудің ішкі жүйесі жөніндегі Нұсқаулыққа» өзгерістер енгізу жөнінде нақты ұсыныстар берді. АРТА/IAAR Директорының 25.05.2018 жылғы №68-18/1-ОД Бұйрығымен «Сапаны қамтамасыз етудің ішкі жүйесі жөніндегі нұсқаулыққа» 8.2.2-тармаққа өзгерістер енгізілді. рәсімдердің өнімділігі мен тиімділігін анықтау үшін ішкі есептілікті ресімдеу бөлігінде. Осы өзгерістерге сәйкес жылына кемінде бір рет ішкі тексеру бойынша жұмыс тобы құрылады. Тексеру нәтижелері есеп түрінде ресімделеді және қарау үшін агенттік директорына ұсынылады, бұл СКІЖ жақсарту үшін түзету және алдын алу іс-қимылдарын жүзеге асыруға мүмкіндік береді.

Сондай-ақ, СКІЖ Басшылығының 5.6-тармағына өзгерістер енгізілді, онда кері байланыс тәжірибесін енгізу мақсатында аккредиттеу рәсімдерін жетілдіру үшін Агенттіктің аккредиттелген жоғары оқу орындары мен сарапшыларының сауалнамаларын неғұрлым кеңінен пайдалану тетігі жазылған.

2018 жылы АРТА/IAAR 2019-2023 жылдарға арналған жаңа Стратегиялық даму жоспарын әзірледі. «2019-2023 жылдарға арналған АРТА/IAAR даму стратегиясы» орта және ұзақ мерзімді кезеңдерге арналған миссияны, пайымды, стратегиялық бағыттарды, мақсаттарды, міндеттерді және қызметтің түйінді индикаторларын айқындайды. Негізгі стратегиялық мақсаттар жыл сайынғы қызмет жоспарларын және АРТА/IAAR стратегиясын іске асыру жоспарларын дайындау үшін негіз болып табылады. АРТА/ IAAR жаңа стратегиялық даму жоспарын әзірлеу кезінде СК мүшелерінің пікірлері мен ұсыныстары ескерілді, олар тек АРТА/IAAR сарапшылары ғана емес, сонымен қатар ЖОО және академиялық қоғамдастық өкілдері болып табылады. 2019-2023 жылдарға

арналған Даму стратегиясы АҚ-те 2018 жылғы желтоқсанда талқыланды, онда АҚ мүшелерінің көпшілігі үкіметтік емес ұйымдар, қауымдастықтар және жұмыс берушілер бірлестіктері ұсынған. Даму стратегиясын директор 2018 жылдың соңында бекітті және АРТА/IAAR сайтында орналастырылды.

АРТА/ IAAR аккредиттелген жоғары оқу орындары мен сарапшылардан сұраудың екі түрі бар: 1) әрбір сапардан кейін; 2) жылына 1 рет. Аккредиттелетін ЖОО-ның кері байланыс үшін сауалнама нысанын әзірлеу кезінде әрбір аккредиттеу рәсімінен кейін сауалнама үлгісі ретінде «Агенттіктер үшін кері байланыс бойынша ENQA сауалнамасы» пайдаланылды. Осы сауалнама нәтижелерін жылына кемінде бір рет ақпараттық-талдау жобасының қызметкерлері жинақтайды және талдайды, сараптамалық кеңестердің қарауына шығарылады және шешімдер қабылдау үшін ұсынымдар түрінде АРТА/IAAR директорына ұсынылады. Бұл процесс сондай-ақ СКІЖ басшылығымен реттеледі (5.6.1-тармақ). Стейкхолдерлерді ішкі тексеру және оларға сауалнама жүргізу нәтижелері жыл сайынғы қызмет жоспарларын және АРТА/IAAR стратегиясын іске асыру жоспарларын жасау кезінде ескеріледі.

2018 жылғы 23 қарашада АРТА/ IAAR жоғары білім беру сапасын қамтамасыз ету жөніндегі Еуропалық қауымдастықтың (ENQA) аккредиттеуден кейінгі мониторинг рәсімінен өтті. Сыртқы сараптау комиссиясының есебіне сәйкес 2016-2018 жылдарға арналған АРТА/IAAR жоспарлаған ENQA ұсынымдарын орындау жөніндегі іс-шаралар сәтті іске асырылды, бұл АРТА/IAAR Стратегиялық жоспарында көрсетілген нәтижелерге қол жеткізудегі жоғары сапа мәдениетін растайды.

Осылайша, АРТА/ IAAR жүйелі негізде тану бойынша халықаралық ұйымдардың талаптарына сәйкес сапаны қамтамасыз етудің ішкі жүйесін жетілдіреді.

2.2 САРАПТАМА ҚЫЗМЕТІНІҢ САПАСЫ МЕН ТИІМДІЛІГІН ҚАМТАМАСЫЗ ЕТУ САЛАСЫНДАҒЫ САРАПШЫЛАРДЫҢ БІЛІКТІЛІГІН АРТТЫРУ

Білім беру ұйымдарын тәуелсіз бағалауды АРТА/ IAAR жоғары кәсіби білікті сарапшылардың көмегімен жүзеге асырады. 2018 жылы 2000-нан астам адамды құраған отандық және шетелдік сарапшылардың базасы тұрақты түрде кеңейтіліп, жаңартылып отырады.

Шетелдік сарапшылар-бұл Германия, Нидерланды, АҚШ, Венгрия, Сербия, Түркия, Дания, Болгария, Чехия, Ресей, Латвия, Литва, Польша, Греция, Эстония және басқа елдердің жоғары білікті және тәжірибелі мамандары.

Сарапшылар базасын кеңейту ұлттық және халықаралық өкілдерді тарту, білім беру ұйымдары мен білім беру бағдарламаларын аккредиттеу кезінде білім алушылар мен жұмыс берушілер арасынан сарапшыларды неғұрлым кеңінен тарту арқылы жүзеге асырылады.

Барлық санаттағы сарапшылардың: Ұлттық, білім алушылар мен жұмыс берушілердің сапалық құрамын арттыру және толықтыру және бірінші санаттағы сарапшылар базасын кеңейту, Қырғыз Республикасының, Тәжікстан Республикасының және басқа елдердің сарапшылар базасын қалыптастыру келесі жұмыс түрлерін ұйымдастыру арқылы іске асырылатын жүйелі жұмыстың арқасында жүзеге асырылады:

- АРТА/ IAAR сыртқы сарапшыларды даярлау, қайта даярлау және біліктілігін арттыру жөніндегі Ережеге сәйкес сарапшыларды даярлауды және сертификаттауды жүзеге асырады.

- АРТА/ IAAR оқыту семинарларын өткізу арқылы, оның ішінде сапаны қамтамасыз ету бойынша халықаралық агенттіктер мен желілердің мамандарын тАРТА отырып, сарапшылардың біліктілігін арттыруды жүргізеді. Оқытылған сыртқы сарапшылар агенттіктің дерекқорына енгізіледі, ол сыртқы сараптама комиссиясын қалыптастыру кезінде пайдаланылады.

Сарапшылардың біліктілігін арттыру бойынша оқыту семинарларын өткізу. Даму жоспарына сәйкес, жоғары оқу орындарының оқытушылары, жұмыс берушілер мен студенттер өкілдері қатарынан АРТА/IAAR сапалы сарапшылар құрамын қалыптастыру мақсатында бірқатар оқыту семинарлары мен тренингтерін өткізді.

2018 жылы Аккредиттеу және рейтингтік зерттеулер мәселелері бойынша 8 семинар өткізілді, олардың кейбіреулері 5-кестеде келтірілген

Кесте 5. 2018 жылғы АРТА/ IAAR аккредиттеу және рейтингтік зерттеулер мәселелері жөніндегі семинар-тренингтер туралы мәліметтер

Күні мен орны	Ұйымдастырушы / Мақсат	Қатысушылар
АРТА/IAAR сарапшыларын кәсіби дамыту бойынша халықаралық семинар (2018 жылғы 12 наурыз, Астана қаласы)	АРТА/ IAAR EQAR-мен бірге Мақсаты: АРТА/IAAR сарапшыларының біліктілігін арттыру, білім беру бағдарламаларын сыртқы бағалаудың халықаралық тәжірибесімен танысу	АРТА/ IAAR сарапшылары мен қызметкерлері
2018 жылғы 2-3 сәуір, Алматы қ.	АРТА/IAAR Workshop: «Техникалық және кәсіптік білім беру ұйымдарын аккредиттеу-уақыт императиві»	ТЖКБ басшылары Алматы қаласы және Алматы облысы.
12-14 маусым 2018ж. Тараз қ.	АРТА/ IAAR Жоғары оқу орындарын институционалдық аккредиттеудің әдіснамалық негіздері мен стандарттарын түсіндіру жөніндегі семинар	Оңтүстік Қазақстан ЖОО өкілдері
27-28 қазан 2018 Шымкент қ.	АРТА/ IAAR ТЖКБ институционалдық және мамандандырылған аккредиттеудің	Техникалық және кәсіптік білім беру

	әдіснамалық негіздері мен стандарттарын түсіндіру бойынша оқыту семинары	ұйымдарының басшылары мен ИПҚ.
2018 жылғы 23 қараша, Алматы қ.	АРТА/ IAAR студенттер альянсымен бірлесіп семинар. Мақсаты: қазақстандық жоғары оқу орындарының студент - сарапшыларының біліктілігін арттыру, ССК құрамында жұмыс істеу дағдыларын қалыптастыру	Алматы қаласының 8 жетекші жоғары оқу орындарының АРТА/IAAR 40 студент-сарапшысы
Жыл бойы Қарағанды, Тараз, Астана қалаларында	АРТА/ IAAR «Атамекен» өңірлік кәсіпкерлер палаталарымен бірлесіп оқыту семинары	Жұмыс берушілер мен компания өкілдері

2018 жылғы 12 наурызда Астана қаласында EQAR-мен бірлесе отырып, АРТА/IAAR сарапшыларын кәсіби дамыту бойынша халықаралық семинар өткізілді. Семинарда жоғары білімнің Еуропалық кеңістігінде және Қазақстан Республикасында сапаны қамтамасыз етудегі жетекші үрдістер, АРТА/IAAR сарапшыларына қойылатын біліктілік талаптары және т. б. талқыланды.

АРТА/ IAAR студенттер мен жұмыс берушілер қатарынан сарапшыларды даярлау мен олардың біліктілігін арттыруға ерекше көңіл бөледі. 2018 жылдың 23 қарашасында АРТА/ IAAR сарапшы студенттеріне арналған оқыту семинарын өткізді. Алматы Студенттер Альянсы семинарға қатысу үшін Алматының 8 жетекші ЖОО - нан 40 студент-студенттік ұйымдардың белсенді мүшелерін жинады. Семинар барысында студенттер аккредиттеу стандарттары, сапаны қамтамасыз ету құралдары, білім беру жүйесіндегі үрдістер бойынша оқытудан өтті. Студенттер сыртқы сараптамалық комиссиялардың сапарын ұйымдастырумен және сарапшы қызметінің этикалық нормаларымен танысты. Семинарды өткізу алаңы Нархоз университеті болды. 2018 жыл бойы АРТА/

IAAR «Атамекен» өңірлік кәсіпкерлер палаталарымен бірлесіп жұмыс берушілер үшін тұрақты негізде оқыту семинарлар өткізді.

APTA/ IAAR сараптамалық қызмет тетіктерімен танысу мақсатында аккредиттеу рәсімін жүргізуге жаңа сарапшыларды тартады. 2018 жылы қазақстандық ЖОО ұлттық және шетелдік сарапшылар ретінде аккредиттеу рәсімдеріне Қырғыз Республикасының (Ж. Баласағын атындағы Қырғыз ұлттық университеті, А. Мырсабеков атындағы Ош гуманитарлық-педагогикалық институты, М. Рысқұлбеков атындағы Қырғыз экономикалық университеті, Қырғыз-Өзбек университеті, Қырғызстанның халықаралық университеті) 5 ЖОО-нан 6 оқытушы мен 2 студент тартылды.

APTA/IAAR сарапшылары аккредиттеу және рейтинг рәсімдері бойынша әдістемелік нұсқаулықтарды әзірлеуге белсенді қатысады, мақалаларды, аналитикалық материалдарды APTA/IAAR «Education QA» ғылыми-әдістемелік және ақпараттық журналында жариялайды. APTA/IAAR қолданыстағы стандарттарын және рейтинг әдіснамасын түсіндіру жөніндегі семинар-тренингтердің тұрақты қатысушылары профессор, 1-санатты сарапшы Қ.Ш. Шүңкеев, жоғары білім беру жөніндегі Сараптамалық кеңестің төрағасы М. Скиба, сарапшы Г. Б. Тұтқараева, Қырғызстанның академиялық қоғамдастығының өкілі, профессор М. М. Тайыров болып табылады.

APTA/ IAAR ұлттық және шетелдік сарапшылары тәжірибе алмасу және сапаны қамтамасыз ету жүйесін жетілдіру мақсатында форумдар, конгрестер, конференциялар, дөңгелек үстелдер, workshops және тренингтер өткізуге қатысады. APTA/IAAR қызметкерлері мен сарапшылары сапаны қамтамасыз ету саласындағы халықаралық агенттіктер мен желілер, сондай-ақ Орталық Азия мемлекеттерінің (Қазақстан, Қырғызстан, Тәжікстан) Білім министрліктері өткізетін білім берудегі сапаны қамтамасыз ету бойынша түрлі деңгейдегі іс-шаралардың белсенді қатысушылары болып табылады.

APTA/ IAAR сыртқы сарапшыларының кәсіби қызметі Нормативтік құжаттар кешенімен реттеледі, онда сарапшының этикалық мінез-құлқы және сапаны сыртқы бағалау рәсімдеріндегі оның құзыреті айқындалады. APTA/IAAR

сарапшысының мүдделер қақтығысының болмауы туралы мәлімдемесі және «Сарапшының Этикалық кодексі» АРТА/IAAR сайтында «Сарапшылар» бөлімінде жарияланған. Аккредиттеу және рейтингтің тәуелсіз агенттігі және АРТА/IAAR қызметін тұрақты жетілдіруге ықпал ететін сертификатталған сарапшылар аккредиттеген білім беру ұйымдарының жыл сайынғы сауалнамалары ішкі сапаны қамтамасыз етудің маңызды құралдары болып табылады. Жыл бойы АРТА және аккредиттелген білім беру ұйымдарының сарапшыларына сауалнама жүргізеді.

Сараптамалық кеңестер туралы әзірленген Ережеге сәйкес Агенттік сертификатталған сарапшылардың дерекқорынан бағыттар бойынша сараптамалық кеңестер қалыптастырады. Агенттік жекелеген сарапшыларды сапаны бағалау саласындағы қазақстандық және халықаралық іс-шаралардың жұмысына қатысу үшін жібереді.

АРТА / IAAR сапаны қамтамасыз ету саласындағы халықаралық деңгейдегі маңызды іс-шаралардың ұйымдастырушысы болып табылады. Мәселен, 2018 жылғы 16 қазанда Аккредиттеу және рейтингтің тәуелсіз агенттігі Қазақстан Республикасының Тұңғыш Президенті – Елбасы қорымен бірлесіп білім беру сапасын қамтамасыз ету жөніндегі II Орталық Азия халықаралық форумын өткізді, оның жұмысына 15 мемлекеттен 200-ден астам адам қатысты. Форумда Қазақстан Республикасы Парламенті Сенаты мен Мәжілісінің депутаттары, Орталық Азия мемлекеттерінің білім вице-министрлері, Қазақстан, Ресей, Қырғызстан, Өзбекстан, Тәжікстан, Беларусь жоғары оқу орындарының ректорлары, жұмыс берушілер мен студенттер өкілдері сөз сөйледі. Кәсіби қауымдастық өкілдері форумның белсенді қатысушылары болды. Форумның негізгі спикерлері білім беру сапасының кепілдіктері жөніндегі агенттіктердің еуропалық тізілімінің (EQAR) президенті Карл Дитрих, Жоғары білім беру сапасын қамтамасыз ету жөніндегі Еуропалық қауымдастықтың (ENQA) Президенті Кристофер Гролимунд, сондай-ақ Бельгия, Германия, Нидерланды, Латвия, Молдова және Ресейдің шетелдік аккредиттеу органдарының басшылары болды.

Форумның негізгі мақсаты білім беру бағдарламаларын стратегиялық жоспарлау, жобалау және мониторингілеу, академиялық ұтқырлық саласындағы үздік практиканы таратуға, жоғары оқу орындары арасындағы ынтымақтастықты дамытуға, сыртқы бағалау бойынша кәсіби қоғамдастықты қалыптастыруға ықпал ететін білім беру сапасын қамтамасыз ету мәселелері бойынша Халықаралық Диалог платформасын құру болып табылады. Форум шеңберінде пленарлық отырыс, 3 панельдік сессия («Орталық Азия елдерінде ESG 2015 имплементациясы»; «Білім беру жүйесін жетілдіруге Болон процесінің ролі мен әсері»; «Орталық Азия өңіріндегі халықаралық аккредиттеу») және «Қазақстан Республикасындағы Эразмус+ жобалары» дөңгелек үстелі өткізілді. Бұл халықаралық платформа халықаралық аккредиттеудің үздік тәжірибелерін қарастыруға, пікір алмасуға, аккредиттеу агенттіктерінің ынтымақтастық перспективаларын анықтауға, білім беру сапасын қамтамасыз ету үшін олардың әлеуеті мен ресурстарын біріктіруге мүмкіндік берді.

SWOT- ҚЫЗМЕТТІ ТАЛДАУ

SWOT-талдау стратегиялық мақсаттардың іске асырылуын көрсетеді және АРТА/IAAR қызметін жыл сайынғы жоспарлаудың негізі болып табылады (6-кесте).

Кесте 6. SWOT қызметін талдау

S (Strenght) - күшті жақтары	W (Weakness) – әлсіз жақтары
<ul style="list-style-type: none"> - АРТА-нің Қазақстанда және шетелде танылуы; - Қырғыз Республикасының жоғары оқу орындарын халықаралық аккредиттеуді өткізу; - шетелдік серіктес агенттіктермен сарапшылармен өзара алмасу бойынша ынтымақтастық; - АРТА-нің сапаны қамтамасыз ету жөніндегі халықаралық желілерге мүшелігі; - АРТА стандарттарын ESG және WFME қайта қаралған стандарттарымен үйлестіру; - АРТА институционалдық және мамандандырылған аккредиттеу стандарттарына авторлық құқықты мемлекеттік тіркеу; - Болон және Турин процестері шеңберінде білім берудің стейкхолдерлерімен, мемлекеттік және мемлекеттік емес ұйымдармен ынтымақтастық; - аккредиттелген білім беру ұйымдарының және/немесе 	<ul style="list-style-type: none"> - шетелдік агенттіктермен бірлескен жобалардың болмауы; - бастауыш, негізгі орта және жалпы орта білім берудің халықаралық бағдарламаларын іске асыратын мектептерді аккредиттеуден өткізудің шағын тәжірибесі; - білім беруді дамыту және сапаны қамтамасыз ету жүйелері жөніндегі халықаралық жобаларға қатысудың шағын тәжірибесі.

аккредиттелген білім беру бағдарламаларының ССК ұсынымдарын іске асыру мониторингі;
 - жоғары оқу орындарының; техникалық және кәсіптік білім беру ұйымдарының; бастауыш, негізгі орта және жалпы орта білім берудің халықаралық бағдарламаларын іске асыратын мектептердің; ересектерге арналған қосымша білім беру ұйымдарының сапасын институционалдық және мамандандырылған бағалау тетіктерінің болуы.

- Медициналық және фармацевтикалық білім беруді аккредиттеудің ұлттық жүйесін дамыту жөніндегі іс-шараларда ДМББФ/WFME қолдау;

- кадрларды даярлау деңгейлері бойынша (бакалавриат, магистратура, докторантура (PhD) ҚР жоғары оқу орындарының білім беру бағдарламаларын ұлттық саралау технологиясын іске асыру;

- жұртшылықты уақтылы хабардар ету (сайт, БАҚ, «EDUCATION» халықаралық ғылыми-талдау журналы, жарияланымдар).

О (Opportunity) – қолайлы мүмкіндіктер

T (Threat) – қауіптер

<ul style="list-style-type: none"> - Қазақстанның жоғары оқу орындарының білім сапасын бағалау саласында жаңа мүмкіндіктер ашқан білім беру саласындағы заңнамадағы өзгерістер мен толықтырулар (2018 ж.); - сапаны қамтамасыз ету бойынша халықаралық желілердің (ENQA, INQAANE, IREG, APQN, WFME) АРТА/IAAR қолдауы; - мемлекеттің және білім беру органының білім беру сапасын тәуелсіз бағалау жүйесін қолдау; - Болон және Турин процестерінің қағидаттарын ұлттық деңгейде енгізу; - білім беру стейкхолдерлерінің сапаны қамтамасыз етудің тәуелсіз жүйесінің маңыздылығын ұғынуы; - ұлттық, еуропалық және халықаралық білім беру және зерттеу ресурстарына қол жеткізу. 	<ul style="list-style-type: none"> - білім беру саласындағы уәкілетті органның ұлттық және шетелдік сапаны қамтамасыз ету агенттіктерін тану жөніндегі тұрақсыз саясаты; - 1, 2 және 3 ұлттық тізілімдерді қалыптастыру тәртібіне сәйкес аккредиттелген білім беру ұйымдары мен білім беру бағдарламалары туралы жұртшылықты уақтылы хабардар етпеу; - жұмыс берушілердің білім беру ұйымдарының оқу процесіне, сондай-ақ сапаны бағалау рәсіміне әлсіз тартылуы; - аккредиттеу саласындағы өсіп келе жатқан бәсекелестік (жосықсыз бәсекелестікті қоса алғанда).
--	---

SWOT-талдау 2019 жылға арналған күшті және әлсіз жақтардың, мүмкіндіктер мен қауіптердің өзара іс-қимылын логикалық келісілген схема түрінде қалыптастыруға мүмкіндік берді. АРТА/ IAAR SWOT-талдауда анықталған әлсіз жақтарды жеңуге және ықтимал қауіптерді күшті жақтардың көмегімен бейтараптандыруға, Агенттіктің позициясын күшейтуге мүмкіндік беретін даму бағыттарын айқындауға ұмтылады.

Осылайша, Аккредиттеу және рейтингтің тәуелсіз агенттігі білім беру сапасын қамтамасыз ету жөніндегі танылған халықаралық агенттік ретінде 2018 жылы Қазақстан Республикасы мен Қырғыз Республикасында жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі, кәсіптік және техникалық, орта білім берудің

(Халықаралық Мектептер) сапасын сырттай қамтамасыз ету бойынша үлкен жұмыс жүргізді. АРТА / IAAR өз қызметі шеңберінде халықаралық және ұлттық деңгейде үздік практика мен сапа мәдениетін айқындау және тарату арқылы білім беру сапасын тұрақты жақсарту саясатын белсенді түрде жүргізеді.

АРТА/IAAR халықаралық желілердің, АРТА/IAAR ұлттық нормативтік-құқықтық актілердің талаптарына және Орталық Азия мен Еуразиялық кеңістіктің білім беру ұйымдарымен өз қызметін кеңейтуді жоспарлап отыр.

Аккредиттеу мен рейтингтің тәуелсіз агенттігі білім беру сапасын институционалдық және мамандандырылған бағалау тетіктерін жетілдіру және Агенттіктің әріптестерімен бірлесіп қызметкерлердің біліктілігін жыл сайын арттыру негізінде халықаралық тәжірибені пайдалана отырып, Қазақстанның білім беру сапасын қамтамасыз етудің ұлттық жүйесін дамыту бойынша институционалдық және мамандандырылған (бағдарламалық) деңгейлерде оң практиканы таратады.

Аккредиттеу және рейтингтің тәуелсіз агенттігі стейкхолдерлерді белсенді түрде тартады, ішкі сапаны қамтамасыз етудің түрлі тетіктері арқылы есептілікті жүзеге асырады. Агенттік жыл сайын аккредиттелген білім беру ұйымдарының және/ немесе білім беру бағдарламаларының аккредиттеуден кейінгі мониторинг нәтижелері туралы есеп береді. Аккредиттеу кеңестерінің мүшелері даму стратегиясын, АРТА/IAAR даму стратегиясын іске асыру жоспарын, агенттіктің жыл сайынғы қызмет жоспарын, апелляция рәсімдерін, аккредиттеу стандарттары мен өлшемшарттарын қоса алғанда, АРТА/IAAR маңызды нормативтік құжаттарын талқылауға үнемі қатысады, АРТА / IAAR қызметін жақсарту бойынша ұсынымдар мен ұсыныстар ұсынады.

АРТА / IAAR жыл сайын сапаны қамтамасыз етудің ұлттық жүйесін жақсарту бойынша ұсынымдары бар есептерді Қазақстан Республикасының БҒМ мен Қырғыз Республикасының БҒМ-не жібереді, сондай-ақ оларды аккредиттелген білім беру ұйымдары және/немесе білім беру бағдарламалары туралы тұрақты негізде хабардар етеді, білім беруді дамыту мен сапасын

арттырудың маңызды мәселелерін талқылауға қатысады және оны жетілдіру бойынша ұсынымдар ұсынады..

АРТА / IAAR-білім беру және аккредиттеу сапасын қамтамасыз ету жөніндегі еуропалық, азиялық және американдық желілер мен агенттіктердің толық мүшесі ретінде одан әрі халықаралық ынтымақтастықты белсенді дамытады, халықаралық әріптестермен өзара іс-қимыл шекараларын үнемі кеңейте отырып, халықаралық білім беру кеңістігіндегі өз позицияларын үнемі нығайта отырып, сындарлы әріптестік құрады.

